

cultuur
educatie
met
kwaliteit
IN NOORD-HOLLAND

2017/2020

Programma

Cultuureducatie met Kwaliteit in Noord-Holland

2017-2020

Tekst: Vibeke Roeper / Plein C

Met medewerking van: de projectleiders van de lokale en regionale CMK-programma's
en de adviseurs van Plein C

Met dank aan: Marthe Bauwens, Astrid van Mierlo en Floriëlle Ruepert

Illustraties en infographics: Pauline Baartmans

Vormgeving: Hanna van der Veen

© Stichting Plein C, oktober 2016

Nieuwe Gracht 45-47

2011 ND Haarlem

www.cmknoord-holland.nl

Inhoud

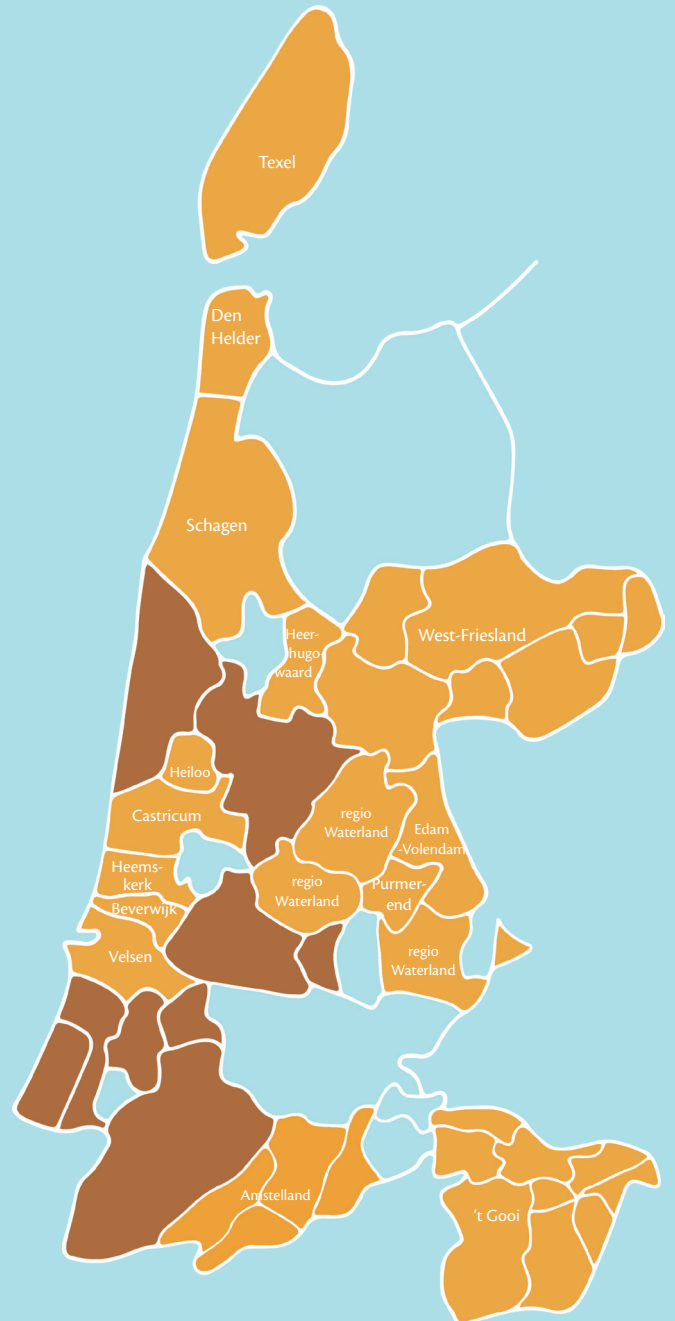
1. Samenvatting	4
2. Inleiding	6
3. Reflectie	9
4. Leerlijnen verankeren	13
5. Deskundigheid versterken	15
6. Relaties opbouwen	17
8. Kennisdeling	21
9. Monitoring en evaluatie	23
10. Planning	25
11. Toelichting op de begroting	26
Bijlage 1 Samenvattingen lokale CMK-projectplannen	27
Bijlage 2 Begroting	44

1. Samenvatting

Het programma Cultuureducatie met Kwaliteit in Noord-Holland 2017-2020 (hierna: CMK-NH) is een optelsom van zestien lokale en regionale CMK-projecten, met een provinciale 'plus'. In het programma participeren 32 kleine en middelgrote gemeenten, 16 projectleiders, ruim 200 scholen en 250 individuele culturaanbieders. Gezamenlijk leggen zij € 865.594 in, en vragen het Fonds voor Cultuurparticipatie deze inleg te matchen met een bijdrage van € 719.174.

Anders dan de meeste andere provincies en de grote steden, voert de provincie Noord-Holland geen cultuureducatiebeleid, en de provinciale financiële bijdrage aan CMK-NH is beperkt. Daarom is de regeling in overleg met OCW opengesteld voor kleine Noord-Hollandse gemeenten, op voorwaarde dat zij met hun deelproject aanhaken bij het provinciale programma.

Zo verschillend als de lokale en regionale situatie op het gebied van cultuureducatie is, zo divers zijn ook de focus en aanpak van de afzonderlijke projecten in CMK-NH. Deze diversiteit kenmerkt het Noord-Hollandse project en maakt dat we geen integrale programma's kunnen uitvoeren. We zien dit niet als bedreiging, maar juist als sterkte van ons project. Want het betekent dat de borging op lokaal niveau – in de relatie tussen de school en de culturele omgeving – optimaal is. Intussen zorgen de speerpunten van de regeling Cultuureducatie met Kwaliteit voor samenhang. Ook de provinciale inzet, verzorgd vanuit Plein C, is gericht op de balans tussen maatwerk en gezamenlijkheid. Het leren *van* en *met* elkaar is voor ons de kern van deze CMK-periode. Want het ontwikkelen van nieuwe kennis, inzichten en competenties is de beste basis voor duurzame kwaliteit in cultuuronderwijs.

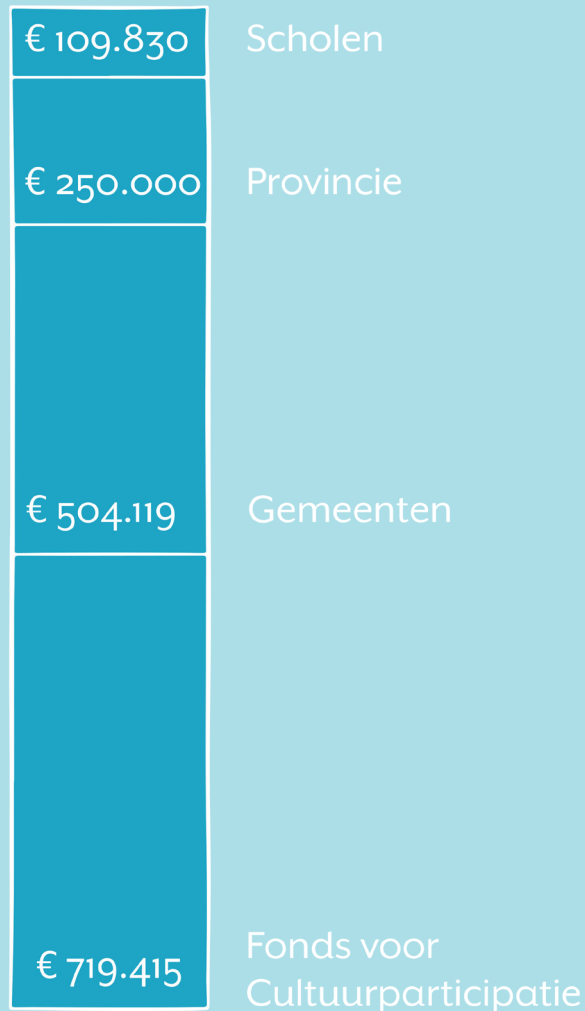

Deelnemende gemeenten

- gemeenten die deelnemen aan dit plan
- grote gemeenten met een eigen plan plus omringende gemeenten die aanhaken
- gemeenten die niet meedoen aan CMK

Ondanks dat geen twee Noord-Hollandse projecten hetzelfde zijn, zijn deze vijf speerpunten in alle gevallen aanwezig:

- De positie van cultuur op school versterken door in te zetten op beleidsvorming en deskundigheid bij het onderwijs;
- Scholen in staat stellen om een integraal, samenhangend curriculum voor cultuuronderwijs te implementeren;
- Cultuuraanbieders in staat stellen om bij te dragen aan de vorming van kinderen, en aan het draagvlak voor cultuur in de school;
- De betrokkenheid van overheden bij cultuuronderwijs ontwikkelen en/of bestendigen;
- Als lerende partners op provinciaal niveau samenwerken.

Deze partijen investeren in CMK Noord-Holland

2. Inleiding

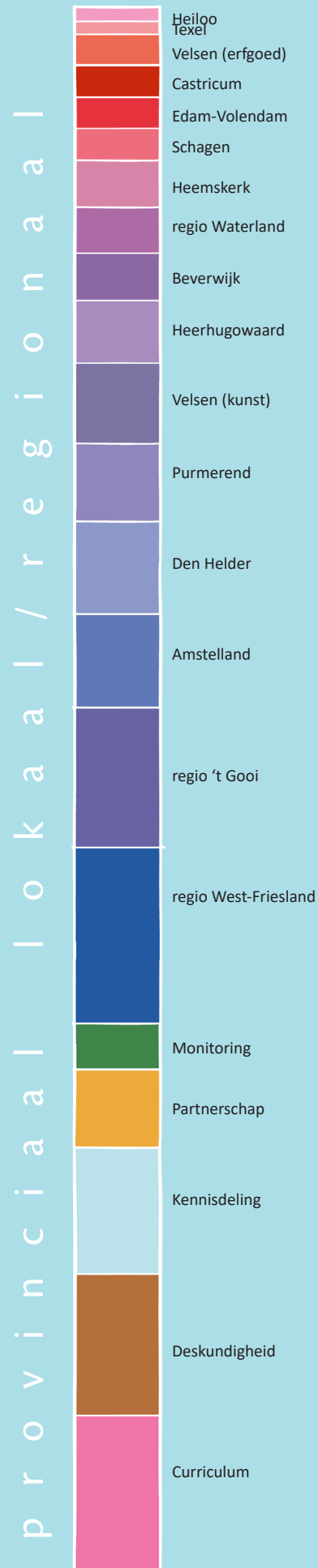
Interne en externe context van het project

Het programma Cultuureducatie met Kwaliteit in Noord-Holland 2017-2020 is een vervolg op het programma dat in de periode van CMK-1 (2013-2016) werd uitgevoerd. CMK-NH is een brede samenwerking van de provincie en 32 middelgrote en kleine gemeenten.¹ Ook met de vier grote gemeenten – Alkmaar, Zaanstad, Haarlem en Haarlemmermeer – wordt samengewerkt en afgestemd.

CMK-NH wordt uitgevoerd door 16 lokale of regionale culturele instellingen. Deze projectleiders werken daarbij samen met ruim 200 scholen en 250 individuele cultuuraanbieders (gemiddeld 12 scholen en 16 cultuuraanbieders per project). Plein C, het provinciale expertisecentrum voor cultuuronderwijs, coördineert en ondersteunt het provinciale programma en treedt op als penvoerder en aanvrager.

In veel Noord-Hollandse gemeenten staat de culturele infrastructuur onder druk, en slechts enkele gemeenten zijn in staat om met 'vrij' geld in CMK te investeren. Dit betekent voor de meeste betrokken organisaties dat hun deelname aan CMK ten koste gaat van andere werkzaamheden. Ook bij de scholen, met name in de regio Noord-Holland-Noord, is tijd en geld vrijmaken voor cultuuronderwijs een grote opgave. Deelnemende scholen zien de regeling als een kans voor de kwaliteit van hun onderwijs, maar deelname betekent tevens een belasting die in een klein team of een krimpende school slechts met moeite gedragen kan worden. Tel daarbij op dat onze provincie (met een bijdrage van 13 cent per inwoner voor cultuuronderwijs) het onderwerp naar de agenda van ade gemeenten verwijst. Zo tekent zich een zeer smalle basis af om de ambities van de CMK-regeling te realiseren. We willen dit genoemd hebben, om een realistisch beeld te schetsen van de situatie waarin CMK-NH in 2017 van start gaat.

1 Zie bijlage 1

Verdeling onderdelen programma's lokaal/regionaal en provinciaal

CMK-NH kent twee niveaus van uitvoering: het lokale/regionale niveau (16 deelprojecten) en het provinciale niveau. Ons streven is om deze niveaus en deelprojecten aan elkaar te verbinden op de onderdelen:

Visie-ontwikkeling bij scholen m.b.v. De Cultuur Loper²

Professionele Leergemeenschappen over inhoudelijke thema's

Deskundigheidsbevordering voor onderwijs en cultuuraanbieders

Kennisdeling over projectresultaten

Ontwikkelen en bestendigen van de infrastructuur voor cultuuronderwijs

Monitoring en evaluatie

Aanleiding om CMK te vervolgen

Terugblikkend op CMK-1 valt direct op hoeveel er in de afgelopen vier jaar gebouwd en geleerd is: niet alleen door leerkrachten en cultuuraanbieders, maar ook door de projectleiders en penvoerders zelf. Mede door beleidswijzigingen bij de provincie en enkele gemeenten zijn de ambities uit CMK-1 niet allemaal gerealiseerd. Maar de opbrengst ligt (ook) op een ander vlak: dat het gesprek over cultuur op school niet alleen *over*, maar ook steeds meer *met* het onderwijs wordt gevoerd.

Dat gesprek, en die afstemming, beginnen vorm te krijgen, en kunnen veel winnen met een langere periode van experimenteren en stimuleren. Door gebruik te maken van in CMK-1 ontwikkelde instrumenten en inzichten, denken wij dat het vervolg van het programma leidt tot een verdieping en bredere verspreiding van kwalitatief goed cultuuronderwijs.

² De Cultuur Loper is een aanpak die Kunstbalie in Noord-Brabant ontwikkelde en die ook wordt gebruikt in Zeeland, Zuid-Holland en Zwolle. Zie hoofdstuk 4.

Enthousiasme om door te gaan is er ook bij de gemeenten: negen nieuwe gemeenten haken aan, waardoor de CMK-dekking onder de middelgrote en kleine gemeenten stijgt van 34 op de 50 in CMK-1 naar 37 op de 43 in CMK-2.³

Afbakening en samenhang

CMK-NH richt zich op kwaliteit, deskundigheid, verankering en draagvlak voor cultuur in het primair onderwijs. De lokale programma's sluiten aan op de lokale basis-infrastructuur en de lokale voorzieningen voor cultuuronderwijs en zijn erop gericht om in een beperkte tijd een duurzame kwaliteitsimpuls te geven. In verschillende gemeenten en regio's zijn de CMK-penvoerders ook betrokken bij de uitvoering van Impuls Muziekonderwijs-projecten, maar zelden gaat het daarbij om scholen die aan beide projecten meedoen. In de deelprojectplannen is steeds aandacht besteed aan de (unieke) bijdrage van CMK aan de mogelijkheden en behoeften die op lokaal niveau spelen. Het provinciale project sluit daar weer bij aan, en is gericht op activiteiten die het best bovenlokaal kunnen worden opgepakt (zoals scholing en kennisdeling).

Over de totstandkoming van dit plan

Tussen maart en oktober 2016 zijn achtereenvolgens de gemeenten, de projectleiders van de lopende CMK-projecten en (via hen) scholen en lokale cultuurpartners betrokken bij de planvorming. Omdat CMK-NH een bundeling is van alle lokale initiatieven, heeft Plein C als centrale penvoerder met name ingezet op de kwaliteit van de lokale planvorming. Met informatiebijeenkomsten voor gemeenten en projectleiders, hulpmiddelen zoals de CMK-placemat, het CMK-planningscanvas, het CMK-raamwerk en een overzicht van succesvolle aanpakken en producten uit CMK-1, werden de lokale projectleiders ondersteund om binnen hun eigen netwerk het gesprek over CMK aan te gaan. Alle instrumenten waren beschikbaar via www.cmknoord-holland.nl. Bovendien verzorgde Plein C in alle projecten een evaluerend Rondetafelgesprek met de lokale projectpartners onder leiding van Titia Lefers, en stelde Plein C aan elke projectleider desgewenst een externe adviseur ter beschikking om de planvorming te ondersteunen. Voor de provinciale 'plus' is daarnaast gesproken met individuele projectleiders, cultuuraanbieders, ICC'ers en ambtenaren, en met collega-CMK-penvoerders binnen en buiten de provincie. Terugkijkend op de planvorming valt op hoeveel er door alle betrokkenen is geleerd, en hoeveel beter we voorbereid zijn op de uitvoering van het programma dan vier jaar geleden.

³ Inclusief vijf kleine gemeenten die aanhaken bij Haarlem, Alkmaar en Zaanstad. Aantallen wijken af door gemeentelijke fusies tussen 2012 en 2016. Amsterdam en de 90.000+ gemeenten blijven buiten beschouwing.

3. Reflectie

Cultuureducatie & het onderwijs

Cultuureducatie is een onderwijsstaak – dat zal elke leerkracht, schoolleider en -bestuurder beamen. Het wordt voorgeschreven door de kerndoelen, en is een vast onderdeel van het curriculum. Toch zijn er weinig scholen waar cultuureducatie hoog op de agenda staat, en voelt de gemiddelde leerkracht zich niet bekwaam om zelfstandig goed cultuuronderwijs aan te bieden. Wat ‘kwaliteit’ in relatie tot cultuur op school betekent, wordt binnen een schoolorganisatie nauwelijks gedeeld. CMK-1 heeft dit willen veranderen met vraaggerichte projecten, nascholing, en het inzetten van kunstvakdocenten die de leerkracht meenemen in hun lessen. Dit heeft nog niet de gewenste resultaten opgeleverd.

Tegelijkertijd wordt door velen gesignaleerd dat er in het onderwijs een andere wind lijkt op te steken. De extreme focus op ‘harde’ en meetbare leeropbrengsten maakt plaats voor een evenwichtiger blik op de ontwikkeling van kinderen waarbij ook ruimte is voor hun creatieve en culturele competenties.⁴

Binnen de ene schoolorganisatie is deze visie explicieter en verder ontwikkeld dan in de andere, waardoor er grote verschillen zijn ontstaan in de mate waarin scholen met de kwaliteit van cultuuronderwijs bezig zijn. De aansluiting tussen het niveau van de leerkracht, het team, de schoolleiding en het bovenscholse management is soms zeer hecht, maar (als het gaat om cultuuronderwijs) veel vaker een kwestie van schijven die elkaar nauwelijks raken.⁵ En ook in de mate van professionaliteit op team- en leerkrachtniveau zijn de verschillen groot. Al deze symptomen hangen samen met het grotendeels ontbreken van integraal beleid voor cultuuronderwijs.

Cultuureducatie & cultuuraanbieders

Het perspectief voor cultuuraanbieders is de afgelopen jaren sterk veranderd. Bij kunstencentra verschuift de focus van vrijetijds- naar binnenschools aanbod. Kunstvakdocenten zijn zelden nog in loondienst; ze worden als freelancer ingehuurd voor ‘klussen’. In het museale en erfgoedveld zijn het steeds vaker vrijwilligers die voor het onderwijsaanbod zorgen.⁶ En doordat ook bij subsidiegevers de verschuiving van vrijetijd naar binnenschools plaatsvindt, komen er nieuwe aanbieders op de markt.

Die nieuwe spelers, nieuwe rollen en nieuwe relaties leiden tot een grote nieuwsgierigheid naar hoe het onderwijs ‘werkt’ en hoe een aanbieder zijn diensten optimaal afstemt op de vraag van de school. En hoe je kunt stimuleren dat de school zich ontwikkelt van passieve afnemer tot een actieve samenwerkingspartner.

In Noord-Holland is er een groot verschil in kwaliteit en volledigheid van het cultuuraanbod voor scholen. In de Metropoolregio Amsterdam is het aanbod over het algemeen rijk, bereikbaar en overstijgt het soms zelfs de vraag. In Noord-Holland Noord is goed aanbod schaars en moeilijk bereikbaar. En doordat er op de (kleine) scholen minder middelen zijn voor cultuureducatie, komen kinderen in die regio relatief én absoluut minder met goed cultuuronderwijs in aanraking.

4 Zie bijvoorbeeld de beweging rond Onderwijs2032, maar ook de meerjarige visiedocumenten van schoolbesturen waarin begrippen als 21st Century Skills en Bildung gemeengoed zijn geworden.

5 Dit bleek uit ons onderzoek onder schoolbesturen, gepubliceerd in *Cultuureducatie op niveau* (Plein C 2012)

6 *Vrijwilligers, pijlers onder de musea*. Movisie 2016.

Cultuureducatie & overheden

De provincie Noord-Holland ziet voor zichzelf geen taak op het gebied van cultuureducatie en -participatie. De werkzaamheden op deze terreinen zijn in de afgelopen jaren afgebouwd tot nul. Voor deelname aan de regeling Cultuureducatie met Kwaliteit is een uitzondering gemaakt. Vanuit een 'beleidsarm kader' beperkt deze deelname zich tot het inleggen van een klein budget voor matching. Het betekent dat de uitvoerende organisatie Plein C naast CMK geen andere gesubsidieerde taken voor cultuureducatie uitvoert, en dat van een 'basisinfrastructuur' op dit terrein geen sprake meer is.

Deze beleidsarme rol leidt ook tot een minimale samenhang tussen de Noord-Hollandse gemeenten. Er zijn enkele sterke regionale samenwerkingsverbanden, met daar tussenin gemeenten die met zelfstandig opererende muziek-scholen of kunstencentra werken, en gemeenten die geen beleid en geen budget voor cultuur(educatie) hebben. Nieuw zijn de lokale convenanten voor cultuuronderwijs, die met name bij de 'cultuurbewuste' gemeenten in ontwikkeling zijn. Hierbij maakt een gemeente meerjarige (ambitie)afspraken met schoolbesturen en cultuuraanbieders.

Reflectie op doelen en resultaten CMK-1

- a. In CMK-1 luidde de ambitie op het speerpunt **Curriculumontwikkeling**: 'In 2016 zijn lokaal doorgaande leerlijnen en menu's voor cultuureducatie gerealiseerd die theoretisch onderbouwd zijn en verbindingen leggen met het schoolcurriculum. Ook zijn provinciaal ondersteuningsinstrumenten ontwikkeld om door gaande leerlijnen en menu's vorm te geven.'

In de lokale projecten is met name op dit punt veel geïnvesteerd. Dat heeft geleid tot een rijk aanbod aan nieuwe of herziene leerlijnen, ontwikkeld in nauwe samenspraak met de betrokken scholen en leerkrachten, waarmee de verbinding met het curriculum gewaarborgd was. Cultuur in de Spiegel is daarbij vaak als theoretisch kader gekozen, en het SLO-leerplankader (dat pas in de loop van CMK-1 gepubliceerd werd) is waar mogelijk als referentie gebruikt. In het provinciale project werd een leerlijn voor erfgoed-educatie ontwikkeld, en is in de Studio Leerlijnen gewerkt aan een onderbouwing bij de vormgeving van de menu's. De leerlijnen worden goed geëvalueerd door de betrokken scholen en cultuuraanbieders. Het 'uitrollen' naar andere scholen kost meer tijd en inzet dan was voorzien. Veel leerlijnen zijn op dit moment nog afhankelijk van CMK-subsidie, en worden gedragen door de aanbieders. Ze zijn nog onvolgende verankerd in de school.

- b. In CMK-1 luidde de ambitie op het speerpunt **Deskundigheid**: 'In 2016 zijn leerkrachten in staat om cultuureducatie (deels) zelf vorm te geven, en zijn cultuuraanbieders in staat om aan te sluiten bij de onderwijspraktijk en het curriculum of doorgaande leerlijn.'

In alle lokale projecten was het bevorderen van deskundigheid van leerkrachten een speerpunt. Vaak in het kader van een leerlijn (zie a), en soms als doel op zichzelf in een traject van 'samen leren' en het ontwikkelen van 'partnerschap'. Op provinciaal niveau is ingezet op bestaande (ICC) en nieuwe nascholingen (CultuurBegeleider en Cultuurdocent PO). In de Studio Competenties is intensief uitgewisseld over de gewenste competenties bij leerkrachten en cultuuraanbieders. Er is al met al veel aan deskundigheidsbevordering gedaan, maar tegelijkertijd kan gezegd worden dat dit de 'gemiddelde' leerkracht en cultuuraanbieder nauwelijks heeft bereikt. Niet voor niets is 'leren' het centrale thema in CMK-2, zowel op lokaal als op provinciaal niveau.

- c. In CMK-1 luidde de ambitie op het speerpunt **Samenwerking**: ‘In 2016 zijn duurzame samenwerkingsverbanden ontstaan tussen scholen en aanbieders.’

In de Studio Samenwerking was de conclusie dat samenwerking het meest ondergewaardeerde speerpunt was. Over samenwerken moet je niet praten, je moet het dóen, was het gevoel. Maar tegelijkertijd ontbrak het scholen en aanbieders aan een gedeelde taal en denkkader waardoor het echte samenwerken nauwelijks aan de orde was. Slechts enkele lokale projecten staken in op dit thema. Niet de kwaliteit van de producten, maar de kwaliteit van het partnerschap stond centraal. En daardoor was de samenwerking niet tijdelijk (zoals in het geval van de leerlijn-ontwikkeling, zie a). In deze projecten kan van een duurzame samenwerking worden gesproken.

- d. In CMK-1 luidde de ambitie op het speerpunt **Leeropbrengsten**: ‘In 2016 is een instrumentarium gerealiseerd voor het meten en documenteren van de culturele ontwikkeling van leerlingen.’

Het ontwikkelen van een instrumentarium zagen wij niet als een lokaal, maar als een minimaal provinciale taak. Op lokaal niveau werd wel uitgewisseld over de wenselijkheid en mogelijkheden om de ontwikkeling van leerlingen vast te leggen. In de loop van het programma, tijdens de kennisdeling in de Studio Meet-instrumenten, bleek dat elders in het land veelbelovende instrumenten ontwikkeld werden. De conclusie is dat het ontwikkelen en onderhouden van dergelijke instrumenten geen lokale of provinciale taak is. Wel is het van belang om op de hoogte te zijn, en scholen bij het gebruik ervan te kunnen begeleiden. Daarom is besloten om die ontwikkeling te volgen en erbij aan te sluiten. Het heeft geresulteerd in enkele pilots rond Schoolfolio en Robinson.

Reflectie op kwantitatieve prestatie-indicatoren

Het bestek van dit projectplan laat niet toe om in detail te reflecteren op de verwachte en gerealiseerde aantallen deelnemende scholen, leerkrachten, leerlingen en cultuuraanbieders. Over het algemeen zijn de opgegeven scholen wel ‘bereikt’, wat echter niet betekent dat daarmee automatisch de inhoudelijke, kwalitatieve projectdoelen zijn behaald.

Reflectie op de aanpak en uitvoering van CMK-1

Bij de start van CMK-1 was duidelijk dat de diversiteit in de lokale projecten groot zou zijn. Op provinciaal niveau was de inzet erop gericht om kaders te scheppen, dwarsverbanden aan te brengen en de algehele kwaliteit te bewaken. Dat is ten dele gelukt. Verschillende inzichten, golf lengtes, ontwikkelfasen, speerpunten en behoeftepatronen betekenden dat maatwerk nodig was. Provinciale activiteiten als de CMK-studio's en de nascholingen werden goed gewaardeerd; ‘verplichte’ onderdelen als kennisdeling, monitoring en verantwoording veel minder.

Op lokaal niveau bleek de communicatie tussen de lokale penvoerders en de scholen en cultuuraanbieders een struikelblok te zijn. Op uitvoeringsniveau was er contact, maar van het grotere kader was bij de partners meestal niets bekend. Vanuit de gedachte dat je scholen niet kunt belasten met vragen naar visie, deskundigheid en aansluiting bij het curriculum, waren veel CMK-programma's aanvankelijk sterk gericht op ontwikkelen, aanbieden en ontzorgen. Ook (tijd voor) communicatie en reflectie tussen de leerkracht en de kunstvakdocent was er vaak onvoldoende, waardoor doelen als vraaggericht werken en leren van elkaar, niet altijd gehaald werden. Toch zijn er belangrijke stappen gezet, niet in de laatste plaats door de projectleiders die met andere ogen zijn gaan kijken naar hun plaats en rol in de infrastructuur voor cultuuronderwijs.

Tot slot een opmerking over de betrokken gemeenten. Bij de start van CMK-1 werd op lokaal niveau al sterk bezuinigd op cultuur. Extra geld voor CMK was er zelden, vrijwel alle matching was indirect en CMK werd door gemeenten vaak gezien als 'zachte landing' voor instellingen die anders een nog groter deel van hun budget zouden verliezen. Over het algemeen ontbreekt een langetermijnperspectief op cultuuronderwijs. Door de bezuinigingen werd ook de band tussen de gemeenten en hun uitvoeringsorganisaties minder hecht (want een overheid die zich terugtrekt kan niet tegelijkertijd inhoudelijk willen sturen). Daarmee kwam de inhoud van CMK geheel voor rekening van de lokale penvoerders, en zijn gemeenten onvoldoende aangehaakt.

De speerpunten voor CMK-2

Cultuureducatie met Kwaliteit is een veranderproces, waarbij visie, draagvlak, communicatie en tijd het succes bepalen. Op basis van de bovenstaande reflectie zijn de speerpunten voor CMK-2:

- De positie van cultuur op school versterken door in te zetten op beleidsvorming en deskundigheid bij het onderwijs;
- Scholen in staat stellen om een integraal, samenhangend curriculum voor cultuuronderwijs te implementeren;
- Cultuuraanbieders in staat stellen om bij te dragen aan de vorming van kinderen, en aan het draagvlak voor cultuur in de school;
- De betrokkenheid van overheden bij cultuuronderwijs ontwikkelen en/of bestendigen;
- Als lerende partners op provinciaal niveau samenwerken.

4. Leerlijnen verankeren

Doelstellingen

In 2020 heeft elke bij CMK betrokken school een cultuurvisie en actueel cultuurbeleid dat is vastgelegd in het schoolplan, en is in staat om een integraal, samenhangend curriculum voor cultuuronderwijs te implementeren en duurzaam te verankeren. Daarin investeert de school minimaal de Prestatieboxmiddelen. Het aantal scholen dat de in CMK-1 ontwikkelde leerlijnen afneemt is verdubbeld. Tachtig scholen hebben met De Cultuur Loper hun cultuurvisie en -beleid ontwikkeld en vastgelegd.

Activiteiten lokaal

Deze leerlijnen zijn gebaseerd op een stapsgewijze uitwerking van een bepaalde kunstdiscipline, of op een vakoverstijgende aanpak. In de verschillende Noord-Hollandse projecten zijn tijdens CMK-1 ongeveer 30 doorlopende leerlijnen ontwikkeld, die meestal ook refereren aan het SLO-kader voor kunstzinnige oriëntatie. Bij het introduceren en implementeren van deze leerlijnen is de inzet van kunstvakdocenten cruciaal. In de overdracht van de leerlijnen begeleiden deze docenten de leerkracht bij het zelfstandig uitvoeren van onderdelen ervan.

Verdiepen van het curriculum is aan de orde op scholen die naast of in plaats van bestaande leerlijnen, specifieke cultuurprojecten willen uitwerken. Ontwikkelen van het curriculum is aan de orde op scholen die na het vaststellen van hun individuele schoolvisie een specifieke ontwikkelvraag hebben.

Activiteiten provinciaal

Op provinciaal niveau gaan we het Cultuur Loper-traject breed uitrollen. Deze door Kunstbalie ontwikkelde aanpak helpt schoolteams in acht stappen naar een visie en integraal beleid voor cultuuronderwijs. De Cultuur Loper brengt cultuur in school in brede zin in beeld. Niet alleen het aanbod 'van buiten', maar ook de structurele inzet in de school zelf. Het instrument legt dwarsverbanden naar andere vakgebieden, en is flexibel in die zin dat de visie van de school leidend is en de uitkomst dus niet vast ligt. In CMK-2 worden per deelnemende CMK-gemeente minimaal twee scholen via De Cultuur Loper begeleid. De lokale CMK-projectleider nodigt hiervoor scholen uit en haakt zelf aan bij het traject. Door de projectleider te betrekken, kan vanuit het traject worden ingezet op verdere deskundigheidsbevordering en (door)ontwikkelen van het curriculum. De Cultuur Loper-coaches vormen een team dat regelmatig bijeenkomt voor verdere training en intervisie. Het is waarschijnlijk dat lokale CMK-projectleiders na verloop van de tijd de coachende rol op zich gaan nemen, en dat de penvoerders van de vier grote Noord-Hollandse gemeenten ook aanhaken. We streven ernaar dat gedurende deze CMK-periode minimaal 80 scholen zo'n traject doorlopen.

Daarnaast besteden we onder de noemer implementatie aandacht aan de in CMK-1 ontwikkelde Erfgoedleerlijn (waarin per leerjaar thema's zijn uitgewerkt, aansluitend bij het SLO-kader en bij lokale erfgoedinstellingen) en aan de Erfgoedtools. Scholen en erfgoedinstellingen kunnen deze leerlijn en tools zelfstandig implementeren, maar waar nodig worden zij ondersteund.

Resultaten

In 2018 zijn 40 scholen bezig (geweest) met een Cultuur Loper traject en werken 80 scholen met een of meer lokaal ontwikkelde leerlijnen. 40 scholen worden op maat begeleid bij het ontwikkelen van hun curriculum.

In 2020 hebben 80 scholen een Cultuur Loper traject afgerond. 100 scholen hebben een lokaal ontwikkelde leerlijn geïmplementeerd. 60 scholen zijn op maat begeleid bij het ontwikkelen van hun curriculum.

Randvoorwaarden

- Beschikbaarheid van leerlijnen en ondersteunende materialen
- Adequate technische ondersteuning
- Beschikbaarheid van adviseurs, begeleiders, coaches
- Begeleiding bij implementatie van De Cultuur Loper vanuit Kunstbalie

5. Deskundigheid versterken

Doelstellingen

Meer deskundigheid bij leerkrachten en cultuuraanbieders draagt bij aan de verankering van cultuureducatie in het onderwijs, mits daarbij niet alleen aandacht wordt besteed aan de wederzijdse competenties, maar ook aan de afstemming in de praktijk. Om scholen in staat te stellen hun curriculum zelfstandig vorm te geven, en cultuuraanbieders in staat te stellen hun unieke bijdrage te leveren aan de vorming van kinderen en het 'klimaat' voor cultuur in de school. In 2020 hebben alle CMK-scholen een opgeleide ICC'er en minimaal 40 scholen hebben een Cultuurbegeleider. Aan scholing van leerkrachten en schoolteams is elk jaar aandacht besteed. Alle bij CMK betrokken cultuurpartners hebben toegang tot laagdrempelige nascholingsmodules.

Activiteiten lokaal

In de lokale projecten is deskundigheidsbevordering primair gericht op de leerkracht en het schoolteam. Praktische vaardigheden (technieken, aanpakken, gebruik van methodes en materialen) en onderwijskundige vaardigheden (hoe dragen de cultuurvakken bij aan mijn lesdoelen) worden verder ontwikkeld door de inzet van vakdocenten en adviseurs. Het wegnemen van handelingsverlegenheid en bieden van inzicht in de effecten van goed cultuuronderwijs zijn de belangrijkste doelen. Co-teaching en teamtrainingen zijn de meest gebruikte methodes.

Activiteiten provinciaal

De nascholing die vanuit het provinciale programma wordt aangeboden, is gericht op verdieping van de beroepspraktijk. Voor leerkrachten is er het traject van ICC en ICC-verdieping (post-initieel) en de in CMK-1 ontwikkelde nascholing Cultuurbegeleider (post-hbo). Voor cultuuraanbieders (zowel kunstvakdocenten als educatief medewerkers en (erfgoed)vrijwilligers) is er de in CMK-1 ontwikkelde modulair opgezette Nascholing Cultuurdocent Primair Onderwijs, met ook een variant voor het SO en SBO. Vanuit Gelderland wordt de training Van Rondleiden tot Begeleiden geïmporteerd. Cursisten die aantoonbaar betrokken zijn bij lokale CMK-projecten krijgen een korting op deelname aan de nascholingen. In de loop van CMK-2 worden delen van de nascholing 'blended' gemaakt (zodat de tijd van cursisten zo efficiënt mogelijk besteed wordt) en waar nodig geactualiseerd.

Resultaten

In 2018 hebben 50 leerkrachten een ICC of ICC-verdiepingscursus gevolgd, en hebben 20 ICC'ers de nascholing Cultuurbegeleider gevolgd. Daarnaast hebben 100 cultuuraanbieders een nascholingsmodule gevolgd. Alle bij CMK betrokken scholen hebben op de een of andere wijze nascholing voor individuele leerkrachten of het gehele team ontvangen, o.a. op basis van co-teaching, verzorgd door of vanuit de lokale projectleider. Deze nascholing is op de Cultuur Loper scholen gekoppeld aan het visietraject.

In 2020 hebben 100 leerkrachten een ICC of ICC-verdiepingscursus gevolgd, en hebben 40 ICC'ers de nascholing CultuurBegeleider gevolgd. Daarnaast hebben 200 cultuuraanbieders een of meer nascholingsmodules gevolgd. Alle bij CMK betrokken scholen hebben meerdere nascholingen voor leerkrachten en/of het team ontvangen, o.a. op basis van co-teaching. Op de Cultuur Loper scholen is deze nascholing gekoppeld aan het visietraject.

Randvoorwaarden

- Scholingsaanbod up to date
- Goede communicatie en afstemming met scholen en ICC'ers
- Goede communicatie en afstemming met cultuuraanbieders en CMK projectleiders
- Goede cursus coördinatie
- Goede begeleiding van co-teachingstrajecten
- Nazorg en vervolgtrajecten voor cursisten

6. Relaties opbouwen

Doelstellingen

CMK-NH wil bereiken dat scholen een duurzame en intensieve relatie aangaan met hun culturele en sociale omgeving. De input van zulke partners verrijkt het onderwijs en bevordert de culturele ontwikkeling van leerlingen – zo mogelijk ook buiten schooltijd. In 2020 kennen alle bij CMK betrokken scholen hun partners en hebben zij met minimaal één partner samengewerkt in het kader van een leerlijn of een specifiek cultuurproject. Bij het opbouwen van de relatie hoort ook dat de projectpartners hun gezamenlijke inzet evalueren en erop reflecteren.

Activiteiten lokaal

Vanuit de bestaande leerlijnen en lokale netwerken worden leerkrachten(teams) en cultuurpartners aan elkaar gekoppeld. In verschillende lokale projecten worden zulke koppels begeleid in een co-creatieproces, waarbij het samen-leren (soms co-learning genoemd) centraal staat. Door tijd en aandacht te besteden aan het proces van het samenwerken, en niet alleen aan het product of project dat ontwikkeld wordt, groeit de wederzijdse vertrouwdheid en waardering.

Activiteiten provinciaal

Vanuit het provinciale project wordt jaarlijks één praktijkstage gefaciliteerd voor een groep cultuuraanbieders. Dit gebeurt naar voorbeeld van de SO-pilots in CMK-1, waarbij cursisten van de nascholing Cultuurdocent Speciaal Onderwijs een verlengde stage liepen op één school. Hiermee willen we bereiken dat schoolteams goed vertrouwd raken met deze cultuuraanbieders en ook na de projectperiode gemakkelijker een samenwerking aangaan.

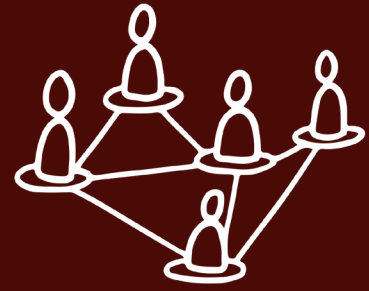
Resultaten

In 2018 hebben minimaal 20 deelnemers een praktijkstage gevolgd en zijn op 30 scholen experimenten met co-creatie uitgevoerd.

In 2020 hebben minimaal 40 deelnemers een praktijkstage gevolgd en zijn op 60 scholen experimenten met co-creatie uitgevoerd.

Randvoorwaarden

- CMK-projectleiders als facilitator van lokale samenwerking
- Projectbudget voor het uitvoeren van co-creatie-projecten
- Beschikbaarheid van stagescholen voor praktijkstages
- Goede begeleiding en intervisie

7. Samenwerking onderwijs, cultuurpartners en hogescholen

Samenwerking met het onderwijs

In de lokale projecten wordt met het onderwijs samengewerkt aan projecten en activiteiten in de school en binnen het netwerk van scholen en cultuurpartners. Zie hiervoor de projectbeschrijvingen in bijlage 1. De verantwoordelijkheden van de onderwijspartners zijn (per school) vastgelegd in een samenwerkingsovereenkomst. De taken en rollen zijn afhankelijk van het project. De lokale projecten hebben elk een stuurgroep waarin het onderwijs vertegenwoordigd is.

In het provinciale project wordt samengewerkt met de Vereniging van Cultuurprofiel scholen in het PO en met een 'beroepsgroep' die de inbreng van ICC'ers in CMK-NH verzorgt. De Beroepsgroep is vertegenwoordigd in verschillende CMK-deelprojecten: de redactie van Prikkel, de netwerkbijeenkomsten en leergemeenschappen en de provinciale CMK-stuurgroep.

Samenwerking met cultuurpartners

In de meeste lokale projecten zijn cultuurpartners betrokken bij de uitvoering van CMK-activiteiten, en zijn ze partner in kennisdeling en/of scholing. Zie hiervoor de projectbeschrijvingen in bijlage 1. Hun rol is veelal uitvoerder c.q. opdrachtnemer.

In het provinciale project wordt allereerst samengewerkt met de lokale projectleiders. Zij dragen het grootste deel van de uitvoering van CMK-2. Ook met de penvoerders namens de vier grote gemeenten (te weten Artiance, Fluxus, Hart en Pier K) is samenwerking afgesproken, met name op het gebied van bovenlokale kennisdeling en deskundigheidsbevordering. Hetzelfde geldt voor collega-instelling Kunstgebouw in Zuid-Holland, die een vergelijkbaar CMK-programma uitvoert, en Stichting Tamino, waar het gaat om activiteiten voor het Speciaal Onderwijs. Taken en rollen zijn afhankelijk van het project en de situatie.

Samenwerking met hogescholen

De onderstaande afspraken en verkenningen zijn gedaan in samenwerking met de penvoerders van Alkmaar, Zaanstad, Haarlem en Haarlemmermeer. Het is onze intentie om in de uitvoering zoveel mogelijk af te stemmen, om te voorkomen dat de hogescholen in onze regio overvraagd worden.

Op het gebied van nascholing wordt de samenwerking met Inholland Academy voortgezet. De opleiding Cultuurbegeleider is als onderdeel van CMK-1 ontwikkeld. De werving, cursusleiding en begeleiding van studenten worden door Plein C en Inholland gezamenlijk opgepakt.

Met de pabo van Inholland, de Academie voor Beeldende Vorming in Amsterdam en het cluster Educatie van Hogeschool Leiden is een samenwerking binnen de initiële opleiding verkend. Studenten die in hun derde jaar een (praktijk)onderzoek moeten uitvoeren, kunnen gekoppeld worden aan CMK-scholen uit de diverse projecten, en aan de Professionele Leergemeenschappen die onderzoeksvragen formuleren. Hierdoor wordt de student tijdelijk betrokken bij CMK en kan zich een beeld vormen van (de zoektocht naar) kwalitatief goede cultuureducatie.

Met de Reinwardt Academie in Amsterdam (onderdeel van de HvA) is verkennend gesproken over het betrekken van studenten bij CMK-projecten waar erfgoedinstellingen een rol spelen.

Met Inholland Muziek (Popschool Haarlem) is gesproken over het opzetten van een 'denktank muziekonderwijs', mogelijk als thema van een Professionele Leergemeenschap. En tevens over gastcolleges voor studenten over actuele ontwikkelingen in het (binnenschoolse) werkveld.

Gesprekken met het conservatorium van Utrecht en Amsterdam moeten nog plaatsvinden. Uitgangspunt is daarbij telkens de koppeling tussen de CMK-praktijk (de lokale projecten en de CMK-scholen) en het leertraject van de studenten in de vorm van 'CMK-stages' en 'CMK-onderzoeksvragen'.

Wie	Rol in CMK-NH	Taak in CMK-NH	Verantwoordelijkheid binnen CMK-NH
Plein C	Provinciale penvoerder	Coördineren gezamenlijk programma; uitvoeren provinciaal programma	Naar behoren uitvoeren van het gezamenlijke programma
Artex, Triade, Cool, Blauwe Schuit, MD Heiloo, Toonbeeld, CultuurCentrum Heemskerk, CvdK Beverwijk, Kunstencentrum Velsen, Stichting Leerlijn Erfgoed Velsen, Muziekschool Waterland, Bibliotheek Waterland, Wherelant, Loket CE Amstelland, Regiokantoor Gooi en Vecht	Lokale projectleider	Coördineren en uitvoeren lokaal/regionaal programma; participeren in bovenlokale kennisdeling en monitoring	Naar behoren uitvoeren van het lokale programma
School	Lokale projectpartner	Mede uitvoeren van het programma; participeren in kennisdeling en monitoring; ontwikkelen van visie, beleid en deskundigheid	Naar behoren uitvoeren van het proces in de eigen school op uitvoerings- en beleidsniveau
Culturaanbieder	Lokale projectpartner	Mede uitvoeren van het programma; participeren in kennisdeling en monitoring	Naar behoren uitvoeren van het eigen aandeel in het project
Gemeente	Opdrachtgever lokaal project	Voortgang op lokaal niveau bewaken	Verantwoording naar lokale politiek
Artiance, FluXus, Hart, Pier K	Samenwerkingspartner <i>(en daarnaast gemeentelijke penvoerder CMK)</i>	Waar mogelijk en wenselijk participeren in kennisdeling en scholing	Binnen de afspraken van de samenwerking <i>(en daarnaast eindverantwoordelijk voor eigen CMK project)</i>
Overige cultuurpartners: Kunstgebouw, Tamino e.a.	Samenwerkingspartner en adviseur	Participeren in (deel)projecten	Binnen de afspraken van de samenwerking
Beroepsgroep ICC i.o.	Adviseur en klankbord	Vertegenwoordiging van het onderwijs in provinciale projecten	Binnen de afspraken van de samenwerking; verantwoording naar netwerkleden
Inholland Academy	Opleider	Coördineren van de opleiding Cultuurbegeleider	Uitvoering van de opleiding i.s.m. Plein C
Overige hogescholen	Samenwerkingspartner	Studenten betrekken bij CMK-NH	Binnen de afspraken van de samenwerking
LKCA	Adviseur en facilitator	Faciliteren van landelijke kennisdeling	Binnen de afspraken van de samenwerking

Projectpartners in CMK-NH: hun rol, taak en verantwoordelijkheid

8. Kennisdeling

Kennis delen gebeurt op verschillende niveaus: van informeren en presenteren, tot inspireren en aanzetten tot samen leren. De inzet op kennisdeling binnen CMK-NH richt zich op al deze aspecten.

Lokaal niveau

Op lokaal niveau vindt kennisdeling plaats in de eigen netwerken van de deelnemende scholen (dit is vastgelegd in de samenwerkingsovereenkomst) en in de lokale ICC- en CMK-netwerken waarin naast scholen ook cultuuraanbieders kunnen participeren. Deze kennisdeling is gericht op de concrete CMK-activiteiten en de opbrengsten daarvan.

Provinciaal niveau

Op provinciaal niveau is kennisdeling een 'kerntaak'; het is één van de manieren om de lokale projecten te verbinden. Daarvoor zetten we de volgende middelen in:

Informeren en presenteren

Op het CMK-blog, in magazine Prikkel en via een digi-nieuwsbrief worden praktijkvoorbeelden uitgelicht en is ruimte voor verdiepende informatie en artikelen. Met het blog bereiken we met name onze projectpartners en participerende gemeenten. Via Prikkel bereiken we alle cultuurcoördinatoren en cultuuraanbieders binnen het werkgebied. De digi-nieuwsbrief bereikt cultuurcoördinatoren, cultuuraanbieders, gemeenten en andere belangstellenden. Het blog is permanent beschikbaar, Prikkel verschijnt driemaal per jaar, en de nieuwsbrief verschijnt zes maal per jaar.

Uitwisselen en inspireren

CMK levert inspirerende praktijkvoorbeelden en inzichten op. Een plaats om die te delen zijn de provinciale netwerkbijeenkomsten die elk jaar worden georganiseerd: het netwerk van cultuuraanbieders, en het netwerk van ICC'ers. In naam bestaan deze netwerken al, maar in de praktijk is van een duurzaam onderling verband tussen de leden (het kenmerk van een netwerk) nog nauwelijks sprake. In de nieuwe CMK-periode wordt daarom sterker ingezet op wat de netwerkliden bindt: het verwerven van een professionele rol binnen de school. Binnen dat kader komen de leden van het netwerk niet meer alleen 'halen', maar worden ze ook gestimuleerd om te 'brengen'. Een voorbeeld is de ICC-adviespool die in CMK-1 werd opgericht. Hierin kunnen cultuuraanbieders een vraag voorleggen aan een ICC'er, schoolleider of vakleerkracht, die vanuit haar eigen ervaring reageert en adviseert. We willen toegroeien naar een beroepsgroep of vereniging van ICC'ers en een lerend netwerk van cultuuraanbieders. We streven voor beide netwerken naar minimaal één bijeenkomst per jaar.

Aanzetten tot samen leren

In Professionele Leergemeenschappen (werktitel: CMK-Kennisatelier) verkennen CMK-projectleiders, hun projectpartners, studenten en docenten van hogescholen thema's als 'verandermanagement', 'leerlijnen implementeren', 'co-teaching', 'creativiteit en 21st c skills', 'cultuur en techniek', 'cultuur en taal', 'portfolio's', 'cultuur in het IKC', enzovoort. De thema's worden voorgedragen door de projectpartners. De leergemeenschappen worden gefaciliteerd met een gespreksleider, locatie (fysiek of digitaal) en deskundigen, gastsprekers en/of stagiairs. Het doel is om vanuit de eigen ervaring en leervragen samen nieuwe kennis te creëren. Om daarmee de lokale projecten te verrijken, en CMK als geheel verder te helpen. De ontwikkelde nieuwe kennis kan vervolgens gepresenteerd en gedeeld worden in de vorm van een publicatie, lezing, presentatie of scholingsactiviteit. Er zullen telkens maximaal vier PLG's tegelijkertijd actief zijn, met 8 tot 15 deelnemers.

Landelijk niveau

Op landelijk niveau nemen de projectpartners van CMK-NH deel aan kenniskringen die centraal worden opgezet, en aan collegiaal overleg. Ook binnen het netwerk van gebruikers van De Cultuur Loper vindt kennisdeling plaats.

Kennisdeling: activiteiten, partijen en rollen	Leerkracht/ ICC	Onderwijs- manage-	Cultuuraan- bieder	Hogeschool	Projectleider	Gemeente	Penvoerder ¹	Plein C
Lokaal CMK Netwerk	P	P	P		F		F	
Provinciaal CMK Netwerk					P	P	P	F
Landelijk CMK Netwerk					P		P	P
Professionele Leergemeenschap	P	P	P	P	P		P	F P
Cultuur Loper Netwerk					P		P	F P
Provinciaal ICC netwerk	P	P						F
Provinciaal Aanbiedersnetwerk			P					F
CMK Blog/nieuwsbrief	L	L	L	L	P L	L	P L	F
Prikkels	P L	P L	P L	P L	P L	P L	P L	F

F = Facilitator P = Participant L=lezer/doelgroep

9. Monitoring en evaluatie

CMK-NH voert projecten uit op lokaal/regionaal en provinciaal niveau. De monitoring en evaluatie vindt plaats op deze beide niveaus. Op lokaal/regionaal niveau is de monitoring en evaluatie met name gericht op de waardering van de uitgevoerde activiteiten. Op provinciaal niveau is de monitoring en evaluatie met name gericht op de concrete output van de activiteiten, het verloop van het proces, en de geobserveerde effecten in relatie tot de verankeringsmaat van Sardes en Oberon.

In CMK-1 werd gebruik gemaakt van digitale enquêtes onder de deelnemende scholen, monitorgesprekken met projectleiders, en diepte-interviews en Rondetafelgesprekken met leerkrachten, cultuurpartners en projectleiders. Met name het kwalitatieve onderzoek heeft waardevolle informatie opgeleverd, omdat deze vorm een directe link legt tussen de monitoring en de evaluatie.

In CMK-2 willen we daarom de Rondetafelgesprekken (op basis van appreciative inquiry) behouden. In plaats van jaarlijkse monitorgesprekken met projectleiders, kiezen we ervoor om te werken met een provinciale en 16 lokale CMK-stuurgroepen waarin observatie, evaluatie en eventuele bijstelling meer geïntegreerd zijn. In plaats van digitale enquêtes onder alle scholen (waarop de respons laag is), kiezen we voor een representatieve 'thermometergroep'; een verzameling van ca. 80 ICC'ers, schoolleiders en cultuuraanbieders bij wie we elk jaar een kort telefonisch interview afnemen. De resultaten worden elk jaar in het gezamenlijke projectleidersoverleg geëvalueerd. De ontwikkeling van de infrastructuur voor cultuuronderwijs is voor Noord-Holland een belangrijk thema. Het succes van CMK-2 is mede afhankelijk van de borging die na 2020 plaatsvindt, en dus van de structurele voorzieningen. We wijden daarom een deel van onze monitor aan de ontwikkeling van deze voorzieningen op lokaal, regionaal en provinciaal niveau.

Richtinggevende vragen voor onze monitoring en evaluatie zijn bijvoorbeeld:

- Hoe scoren scholen op de zes dimensies van de Verankeringsmaat?
- Is de positie van cultuur op school versterkt?
- Zijn doorgaande leerlijnen verankerd in het onderwijs?
- Is de school in staat om samen met de culturele omgeving goede cultuur-educatie te implementeren?
- Is de inhoudelijke deskundigheid en zelfverzekerdheid van leerkrachten vergroot?
- Is de inhoudelijke deskundigheid van vakdocenten en educatief medewerkers vergroot?
- Is de relatie tussen de school en de culturele omgeving versterkt?
- Is er een adequate infrastructuur voor cultuuronderwijs?

De kwantitatieve 'output' brengen we in beeld aan de hand van de jaarlijkse projectrapportages en 'thermometer-gesprekken'. De monitoring en evaluatie van het proces vindt plaats in de stuurgroepen en rondetafelgesprekken. De kwalitatieve effecten brengen we in beeld aan de hand van de thermometergesprekken, stuurgroepverslagen en rondetafelgesprekken.

10. Planning

2017

- Afronding CMK-1 en Aftrap CMK-2
- Provinciale bijeenkomst CMK projectleiders
- Eerste twintig Cultuur Loper trajecten van start
- Drie Kennisateliers van start
- Monitortraject van start: stuurgroepen, thermometerinterviews, infrastructuur
- Provinciaal netwerk ICC'ers
- Provinciaal netwerk cultuuraanbieders
- Scholingsactiviteiten uitgevoerd, nieuwe ingepland
- Activiteitenplannen 2018 gereed

2018

- Verantwoording 2017
- Provinciale bijeenkomst CMK projectleiders
- Dertig nieuwe Cultuur Loper trajecten van start
- Drie Kennisateliers afgerond, drie nieuwe van start
- Monitortraject: stuurgroepen, thermometerinterviews, infrastructuur, rondetafelgesprekken
- Provinciaal netwerk ICC'ers
- Provinciaal netwerk cultuuraanbieders
- Tussentijdse rapportage
- Scholingsactiviteiten uitgevoerd, nieuwe ingepland
- Activiteitenplannen 2019 gereed

2019

- Verantwoording 2018
- Provinciale bijeenkomst CMK projectleiders
- Dertig nieuwe Cultuur Loper trajecten van start
- Drie Kennisateliers afgerond, drie nieuwe van start
- Monitortraject: stuurgroepen, thermometerinterviews, infrastructuur
- Provinciaal netwerk ICC'ers
- Provinciaal netwerk cultuuraanbieders
- Scholingsactiviteiten uitgevoerd, nieuwe ingepland
- Activiteitenplannen 2020 gereed

2020

- Verantwoording 2019
- Provinciale bijeenkomst CMK projectleiders
- Alle Cultuur Loper trajecten afgerond
- Drie Kennisateliers afgerond
- Monitortraject: stuurgroepen, thermometerinterviews, infrastructuur, rondetafelgesprekken
- Provinciaal netwerk ICC'ers
- Provinciaal netwerk cultuuraanbieders
- Scholingsactiviteiten uitgevoerd en afgerond
- Eindrapportage en verantwoording 2020

11. Toelichting op de begroting

Zie voor de begroting bijlage 2. Hieronder een toelichting op de inkomsten en uitgaven.

Toelichting op de baten:

De gemeentelijke bijdrage is hoger dan de beschikbare matching doordat de gemeenten Den Helder, Beverwijk en Velsen een hoger bedrag beschikbaar stellen voor CMK. De bijdrage van de scholen is overwegend afkomstig uit de Prestatiebox, en daarnaast uit de budgetten voor deskundigheidsbevordering, leermiddelen en incidentele middelen. Bij de bijdragen van scholen aan de provinciale zijn inbegrepen de cursusbijdragen van cultuuraanbieders voor scholingsactiviteiten.

Toelichting op de lasten:

In de provinciale projecten is gerekend met een integraal uurtarief van € 80. In de lokale projecten is gerekend met uurtarieven variërend van € 50 tot € 80. De coördinatiekosten komen voor rekening van het provinciale programma; alle activiteiten op lokaal niveau worden beschouwd als uitvoeringskosten.

Binnen de lokale projecten gaan curriculumimplementatie, verdieping en ontwikkeling vaak hand in hand, evenals deskundigheidsbevordering en samenwerking. De lokale projectleiders hebben begrotingen ingediend op basis van de werkelijke activiteiten, zonder onderscheid te maken tussen de hierboven genoemde aspecten van hun inzet. Op basis van de projectplannen maken wij de volgende verdeling:

- 25% gericht op implementeren van bestaande leerlijnen op reeds betrokken en nieuwe scholen,
- 5% gericht op verdiepen of aanvullen van bestaande leerlijnen,
- 10% gericht op maatwerk aansluitend bij de specifieke wens van een school,
- 25% gericht op verhogen van de deskundigheid leerkrachten en schoolteams,
- 20% gericht op verhogen van de deskundigheid van cultuuraanbieders,
- 10% gericht op het bevorderen van de relatie school-omgeving,
- 2% gericht op activiteiten in de overgang van PO naar VO,
- 3% gericht op activiteiten in de overgang van binnen- naar buitenschools.

In de provinciale projecten worden de verschillende onderdelen van curriculumimplementatie en -ontwikkeling als volgt geïnterpreteerd:

Onder implementeren van bestaande leerlijnen verstaan we het beschikbaar en toegankelijk houden van de Erfgoedleerlijn. Onder verdiepen van het curriculum verstaan we de organisatie en verzorgen van coaching in de Cultuur Loper trajecten. Onder ontwikkelen van het curriculum verstaan we het faciliteren van lokale projectleiders in de Cultuur Loper trajecten, om daarmee de brug te slaan tussen de schoolvisie en de begeleiding en uitvoering op lokaal niveau. Onder de activiteitenlasten in het kader van de relatie tussen school en culturele omgeving verstaan we het budget voor praktijkstages gekoppeld aan de opleiding Cultuurdocent Primair Onderwijs.

Er wordt in de begroting geen onderscheid gemaakt tussen scholing voor kunstvakdocenten en educatief medewerkers. Beide doelgroepen worden door ons aangeduid als cultuuraanbieders of cultuurpartners. Ook de lokale projectleiders behoren tot deze doelgroep. Er is voor deze doelgroepen een gedifferentieerd nascholingsaanbod, echter niet volgens de door het Fonds gehanteerde tweedeling.

Bijlage 1

Samenvattingen lokale CMK-projectplannen

inclusief deelnemende scholen, cultuurpartners en bereik

Programma	Cultuureducatie Amstelland			
Projectleider	Loket Cultuureducatie Amstelland			
Gemeente	Aalsmeer, Amstelveen, Ouderkerk aan de Amstel, Uithoorn			
Budget gemeenten	€ 40.750 per jaar			
Matching	€ 40.750 per jaar			
Terugblik 2013-2016	Loket Cultuureducatie Amstelland is namens met de gemeenten Amstelveen, Aalsmeer en Uithoorn in 2014 gestart met CMK. Sindsdien is de culturele infrastructuur ten behoeve van het primair onderwijs uitgebreid en versterkt en is gewerkt aan leerlijnen muziek, erfgoed, beeldend, kunstzinnige oriëntatie en aan deskundigheidsbevordering. De leerlijnen zijn gebaseerd op de culturele competenties van het SLO. De leerlijnen zijn nog niet voldoende verankerd in het onderwijs en leerkrachten voelen zich nog niet altijd deskundig om lessen zelf te geven. De grotere culturele organisaties hebben hun aanbod verbeterd. Kleine vrijwilligersorganisaties hebben nog een slag te maken.			
Speerpunten 2017-2020	Het eigenaarschap van de scholen wordt vergroot op het gebied van cultuureducatie door ICC'ers en Cultuurbegeleiders op te leiden en scholen deel te laten nemen aan de Cultuurloper. Educatief medewerkers van de culturele organisaties worden getraind om betere aansluiting te vinden bij het onderwijs en om ze in staat te stellen samen met de scholen aanbod vorm te geven (co-creatie). In de nieuwe periode sluit de gemeente Ouder-Amstel aan en worden nieuwe overlegstructuren tot stand gebracht waardoor de culturele infrastructuur verbeterd wordt.			
Scholen	<i>Amstelveen:</i> Willem-Alexanderschool, Michiel de Ruyterschool, De Cirkel, De Roelof Venemaschool, De Horizon en De Omnibus. <i>Aalsmeer:</i> Antoniussschool, De Graankorrel, De Wegwijzer/De Hoeksteen en De Jozefschool <i>Uithoorn:</i> Het Duet, De Springschans en Het Startnest <i>Ouder-Amstel:</i> 't Kofschip <i>Kudelstaart:</i> OBS Kudelstaart			
Cultuurpartners	Muziek- en Dansschool Amstelveen; Cobra Museum; Kunstuitleen Amstelveen; Amstelland Bibliotheken; Stichting Amstelveense Kunstbelangen			
Bereik	2017	2018	2019	2020
Aantal scholen totaal	11	15	15	15
Aantal scholen SO	-	-	-	-
Aantal scholen VO	-	-	-	-
Aantal leerlingen totaal	3509	4643	4643	4643
Aantal medewerkers onderwijs	268	350	350	350
Aantal medewerkers/zelfstandigen cultuur	10	12	15	15

Programma	ABC Cultuur			
Projectleider	Centrum voor de Kunsten Beverwijk			
Gemeente	Beverwijk			
Budget gemeente	€ 25.000 per jaar			
Matching	€ 22.200 per jaar			
Terugblik 2013-2016	Het Centrum voor de Kunsten Beverwijk, twee pilotscholen en vijf wisselende lokale culturele organisaties hebben in coproductie de afgelopen vier jaar onder de noemer ABC Cultuur één doorgaande leerlijn van groep 1 t/m 8 ontwikkeld op het gebied van muziek, dans, theater en beeldende kunst. 16 modules met 12 lessen leveren 192 lessen op, die afwisselend door de vakleerkracht en de groepsleerkracht in co-teaching wordt gegeven. Naast de twee pilotscholen nemen enkele scholen een deel van de leerlijn af.			
Speerpunten 2017-2020	In de periode 2017-2020 gaat wordt gewerkt aan het consolideren en aanscherpen van de doorlopende leerlijn die nog ´vers van de pers´ is. Scholen worden begeleid bij het onderbouwen van hun algemene visie op cultuureducatie. Daarnaast worden scholen die nog niet deelnemen aan het project geënthousiasmeerd en nieuwsgierig gemaakt voor de leerlijn. Ook aan de infrastructuur rondom cultuureducatie in Beverwijk wordt gewerkt om zodoende de samenwerking tussen de vakdocenten onderling en de groepsleerkracht-vakdocent te verbeteren.			
Scholen	De Wilgeroos			
Cultuurpartners	Centrum voor de Kunsten Beverwijk, Kennemer Theater, Bibliotheek IJmond Noord, Museum Kennemerland, Beeldenpark Zee van Staal, Kek Exposities			
Bereik	2017	2018	2019	2020
Aantal scholen totaal	1	3	3	4
Aantal scholen SO	-	-	-	-
Aantal scholen VO	-	-	-	-
Aantal leerlingen totaal	180	300	400	400
Aantal medewerkers onderwijs	17	17	17	17
Aantal medewerkers/zelfstandigen cultuur	-	-	-	-

Programma	Cultuuravontuur 2017-2020: Leerkracht aan zet			
Projectleider	Toonbeeld			
Gemeente	Castricum			
Budget gemeente	€ 13.000 per jaar			
Matching	€ 13.000 per jaar			
Terugblik 2013-2016	In de periode 2013-2016 is vanuit het CMK-plan <i>Het Resultaat Telt</i> gewerkt aan het integreren van het aanbod van Toonbeeld in de scholen op basis van de media uit Cultuur in de Spiegel (CiS). De organisatiestructuur van Toonbeeld en de communicatie met de scholen is verbeterd, docenten van Toonbeeld hebben de opleiding tot Cultuurdocent gevolgd en een paar scholen hebben gewerkt aan de ontwikkeling van cultuurbeleid. Het aanbod van Toonbeeld dat door de scholen wordt afgenomen sluit in veel gevallen nog weinig aan op het curriculum en is nog niet altijd schriftelijk vastgelegd.			
Speerpunten 2017-2020	In de komende periode wordt daarom het accent verlegd naar de ontwikkeling bij schoolteams, door het inzetten van de Cultuurloper en het opleiden van ICC'ers en Cultuurbegeleiders. Daarbij wordt blijvend gewerkt aan de deskundigheid van cultuurdocenten. Dit alles met het doel cultuuronderwijs zoveel mogelijk te verankeren in de scholen en aan te sluiten bij het reguliere onderwijs. Leerkrachten van de deelnemende basisscholen in Castricum worden individueel en in teamverband vaardiger in het structureel verzorgen van cultuuronderwijs, in samenhang met de ontwikkeling van cultuurdocenten.			
Scholen	<i>Castricum</i> : Helmgras en Juliana van Stolbergschool <i>Akersloot</i> : De Brug			
Cultuurpartners	Cultuurdocenten via Toonbeeld			
Bereik	2013	2014	2015	2016
Aantal scholen totaal	3	4	5	6
Aantal scholen SO	-	-	-	-
Aantal scholen VO	-	-	-	-
Aantal leerlingen totaal	810	1260	1390	1465
Aantal medewerkers onderwijs	66	106	126	136
Aantal medewerkers/zelfstandigen cultuur	6	8	10	12

Programma	Cultuurpartners 2			
Projectleider	Kunst in School Triade			
Gemeente	Den Helder			
Budget gemeente	€ 45.000 per jaar			
Matching	€ 31.000 per jaar			
Terugblik 2013-2016	De startvraag in 2013 luidde: hoe kan cultuuronderwijs een bijdrage leveren aan het curriculum en de leerdoelen van de school? Leerkrachten ervoeren dat door de inzet van kunstvakken, het onderwijs in de zaakvakken betekenisvoller werd voor de leerlingen. Zichtbare resultaten waren de gemotiveerde werkhouding, de leerstof die beter bekliefde, en de hogere toets-scores. De leerkrachten zijn enthousiast over de aanpak maar tegelijkertijd voelen ze zich 'bewust onbekwaam'. Ze realiseren zich dat de creativiteit van de kunstdocenten een grote bijdrage levert aan het succes van de lessen. Ook de visie op cultuuronderwijs is door het CMK-project bij Triade verder ontwikkeld. Vakdocenten en medewerkers zijn nu beter op de hoogte welke issues er in het onderwijs spelen en kunnen daar beter bij aansluiten.			
Speerpunten 2017-2020	Vanaf 2017 wordt deskundigheidsbevordering van de leerkrachten ingezet om kunstdisciplines vakoverstijgend in te zetten, waarbij de nadruk ligt op creativiteitsontwikkeling. Het partnerschap tussen Triade en de scholen wordt verduurzaamd en het eigenaarschap van de werkwijze van Cultuurpartners wordt geborgd bij de scholen. Verder wordt er onderzocht hoe de autonome, creatieve kracht van de kunsten beter tot zijn recht kan komen in de lessen. Tenslotte worden kunstdocenten geschoold in het coachen en trainen van leerkrachten.			
Scholen	De Trimaran, De Fontein, De Duijnvaerder, Schoter Duijn, De Rank, Thorbecke, De Vlieberg, De Drietand, De Meerpaal/Linie College, Eben Haezer, Koninging Julianaschool, De Vloedlijn, OBS Thijssse/Tuindorp			
Cultuurpartners	Cultuurdocenten via Triade			
Bereik	2017	2018	2019	2020
Aantal scholen totaal	14	14	14	14
Aantal scholen SO	1	1	1	1
Aantal scholen VO	1	1	1	1
Aantal leerlingen totaal	2350	2350	2350	2350
Aantal medewerkers onderwijs	125	125	125	125
Aantal medewerkers/zelfstandigen cultuur	5	5	5	5

Programma	Focus op Taal en Muziek 2			
Projectleider	Bibliotheek Waterland			
Gemeente	Edam-Volendam inclusief Zeevang			
Budget gemeente	€ 16.839 per jaar			
Matching	€ 16.839 per jaar			
Terugblik 2013-2016	De grootste opbrengst van CMK 2013-2016 is de nieuwe vorm van samenwerking tussen scholen en cultuuraanbieders, resulterend in vernieuwend aanbod van elkaar versterkende disciplines: taal en muziek. Wel is geconstateerd dat een meer doordachte aanpak wenselijk is. Vaardigheden van leerlingen en leraren op het gebied van taal en muziek vergroten was een belangrijk doel en is gehaald. De vier deelnemende scholen hebben een aanbod op maat gekregen, maar dit aanbod is nog niet overdraagbaar naar andere scholen en nog voldoende ingebed in het onderwijs.			
Speerpunten 2017-2020	Het uitgangspunt is dat in 2020 cultuureducatie op de deelnemende scholen vanzelfsprekend onderdeel van het onderwijs is. Er wordt ingezet op visieontwikkeling van de scholen, het vergroten van het eigenaarschap, met aandacht voor deskundigheidsbevordering en borging. Ook het ontwikkelen van de vraag bij de scholen is een belangrijk speerpunt. Het nieuwe doel is dat vakoverstijgend werken echt onderdeel van het onderwijsprogramma wordt. Onderzocht wordt of er een vorm kan komen voor digitale beschikbaarheid en daarmee overdraagbaarheid van aanbod. Edam-Volendam zoekt daarnaast verbinding met Beemster, Waterland en Wormerland.			
Scholen	<i>Edam:</i> De Piramide en De Trimaran <i>Volendam:</i> 't Kofschip en De Spinmolen <i>Oosthuizen</i> 't Kraaiennest			
Cultuurpartners	Muziekschool Waterland, zelfstandige cultuurdocenten			
Bereik	2017	2018	2019	2020
Aantal scholen totaal	4	4	4	4
Aantal scholen SO	1	1	1	1
Aantal scholen VO	-	-	-	-
Aantal leerlingen totaal	880	880	880	880
Aantal medewerkers onderwijs	60	60	60	60
Aantal medewerkers/zelfstandigen cultuur	4	4	4	4

Programma	Cultuureducatie met Kwaliteit in de regio Gooi en Vechtstreek			
Projectleider	Regiokantoor Gooi en Vechtstreek			
Gemeenten	Blaricum, Gooise Meren, Hilversum, Huizen, Laren, Weesp en Wijdmeren			
Budget gemeenten	€75.000,- in 2017 en 2018; € 72.500 in 2019; € 70.000 in 2020			
Matching	€ 75.000 / € 75.000 / € 72.500 / € 70.000			
Terugblik 2013-2016	In de regio Gooi en Vechtstreek zijn de structurele voorzieningen verschillend per gemeente. In Hilversum hebben tijdens CMK 2013-2016 culturele aanbieders meegewerkt aan een structurele relatie met het onderwijs, onder andere doordat scholen betrokken waren bij de totstandkoming van de zeven leerlijnen Architectuur, Beeldend, Grafisch, Literair, Media, Erfgoed en Muziek. De andere zes gemeenten deden niet mee aan CMK maar daar hebben ook veel culturele organisaties een educatief aanbod. Dit bereikt echter niet alle scholen en voldoet niet altijd aan de behoefte.			
Speerpunten 2017-2020	Doel van het programma CMK is, anders dan in de periode 2013-2016, dat scholen meer eigenaar worden van het culturele aanbod. Ook worden duurzame, langlopende leerlijnen voorgestaan, die deel uit kunnen maken van het onderwijscurriculum. Er wordt niet uitgegaan van de ontwikkeling van nieuw aanbod, maar van het verdiepen en verbreden en op maat maken van bestaand aanbod in dialoog met de scholen. In de regio Gooi en Vechtstreek is voor een belangrijk deel het aanbod in samenwerking en afstemming met de scholen tot stand gekomen. In hoeverre hier een visie aan ten grondslag ligt, het aanbod verankerd is in het beleid van de scholen en in welke mate bij de totstandkoming van het aanbod de samenwerking met het onderwijs plaats heeft gevonden, is niet voldoende inzichtelijk. Dat zal aan de start van het programma geïnventariseerd worden.			
Scholen	<i>Hilversum</i> : A.M.G. Schmidtschool, Augustinusschool, Avonturijn, Ayoub, Bavinckschool, Donnerschool, Elckerlycschool Hoogerdorplaan, Elckerlycschool Schuttersweg, Fabritiusschool, Godelindeschool, Goudenregenschool Goudenregenlaan en Goudenregenschool Kerkelanden, Groen van Prinstererschool, HDV, Hummelingschool, Kindercampus, Lelyschool, Montessorischool-Zuid, Mozaiek, Mozarthof, Nassauschool, Sterrenwachter, Van Hasseltschool, Violenschool, De Wegwijzer, Wilge, Wilgetoren en Wilhelminaschool. <i>Bussum</i> : De Indon, St. Vitusschool en Vondelschool. <i>Wijdmeren</i> : J. Lokinschool. <i>Laren</i> : Montessorischool. <i>Muiden</i> : P.C. Hoofdschool. <i>Blaricum</i> : De Levensboom. <i>Muiderberg</i> : De Vinkenbaan. <i>Naarden</i> : De Tweemaster			
Cultuurpartners	Bibliotheek Hilversum, Dudok Architectuur Centrum, Globe CKC, Grafisch Atelier, Nederlands Instituut voor Beeld en Geluid, Museum Hilversum, Stichting Beeldende Kunst Gooi en Eemland, Stichting Omgevingseducatie Gooi, Vecht en Eem, Streekarchief Gooi en Vecht, Muiderslot, Singer Laren			
Bereik	2017	2018	2019	2020
Aantal scholen totaal	38	40	45	50
Aantal scholen SO	2	2	2	2
Aantal scholen VO	-	-	-	-
Aantal leerlingen totaal	7000	8000	9000	10000
Aantal medewerkers onderwijs	70	80	90	100
Aantal medewerkers/zelfstandigen cultuur	10	10	10	10

Programma	Talent geeft Toekomst			
Projectleider	Cultuurcentrum Heemskerk			
Gemeente	Heemskerk			
Budget gemeente	€ 22.000 per jaar			
Matching	€ 22.000 per jaar			
Terugblik 2013-2016	Twee basisscholen hebben meegedaan aan het CMK-project 'De Taal van muziek'. Penvoerder was de gemeentelijke Muziekschool Heemskerk, die na verzelfstandiging per 1 augustus 2016, Cultuurcentrum Heemskerk heet. Het project werd uitgevoerd samen met de bibliotheek. Door dit project is de samenwerking tussen culturele partners gegroeid, net als draagvlak en enthousiasme voor cultuureducatie bij leerkrachten waardoor zij geïnspireerd zijn zelf lessen te geven. Directie/schoolleiders en ICC's zijn overtuigd van structurele inbedding in het onderwijs die aansluit bij de schoolvisie. De muziek- en taalvaardigheden van de leerlingen zijn vergroot. De communicatie tussen alle partijen en binnen de school verliep soms moeizaam, muziek heeft nog geen structurele plek in het curriculum gekregen.			
Speerpunten 2017-2020	In de nieuwe periode zal de cultuurvisie van de scholen meer gekoppeld worden aan de onderwijsvisie. Het eigenaarschap en de duurzaamheid van het project worden gestimuleerd door deskundigheid in de school te vergroten en betrokkenheid te genereren bij alle niveaus, van bestuur tot leerkracht. Het aanbod activiteiten (binnen- en buitenschools) wordt meer samenhangend en aansluitend aan het schoolprogramma gemaakt. Daarnaast worden structurele netwerken in Heemskerk opgezet met scholen en culturele partners, nemen scholen deel aan regionale kennisnetwerken (PLG's) en wordt de aandacht voor talentontwikkeling op alle Heemskerkse scholen vergroot.			
Scholen	Zevenhoeven, Het Rinket en Het Tweespan			
Cultuurpartners	Cultuur Centrum Heemskerk, Fanfare Sint Caecilia, Dance Studio Patty, Theaterschool Amsterdam, Centrum voor de Kunsten Beverwijk			
Bereik	2017	2018	2019	2020
Aantal scholen totaal	3	3	3	3
Aantal scholen SO	-	-	-	-
Aantal scholen VO	-	-	-	-
Aantal leerlingen totaal	580	580	580	580
Aantal medewerkers onderwijs	46	46	46	46
Aantal medewerkers/zelfstandigen cultuur	10-15	10-15	10-15	10-15

Programma	Kunsts'Cool op Koers			
Projectleider	Cool Kunst & Cultuur			
Gemeente	Heerhugowaard			
Budget gemeente	€ 29.600 per jaar			
Matching	€ 29.600 per jaar			
Terugblik 2013-2016	Om cultuureducatie op basisscholen een kwaliteitsimpuls te geven heeft Cool Kunst & Cultuur in Heerhugowaard samen met een aantal scholen doorlopende leerlijnen voor drie kunstdisciplines (muziek, dans en theater) ontwikkeld. Voor iedere kunstdiscipline zijn twaalf lessen beschikbaar. Hiermee is een goede basis tot stand gebracht voor de invulling van cultuur op school. De leerlijnen zijn echter nog geen structureel onderdeel van het curriculum en het eigenaarschap van scholen kan nog verder versterkt worden.			
Speerpunten 2017-2020	In de periode 2017-2020 wordt het aantal scholen dat werkt met kunstzinnige leerlijnen uitgebreid. Cool wil sterk inzetten op deskundigheidsbevordering van de leerkracht middels scholingsaanbod in de Kunsts'Cool Academy. Ook wordt de visievorming op bestuurs-, directie en schoolniveau vergroot waardoor het eigenaarschap van de scholen toeneemt. Tenslotte wordt netwerkvorming gestimuleerd en wordt er een lokaal Convenant Cultuureducatie afgesloten met schoolbesturen, gemeente en culturele instellingen.			
Scholen	De Paperclip, Pater Jan Smit, De Vaart, De Carrousel/Fonkelsteen, De Helix en Montessori			
Cultuurpartners	Cultuurdocenten via Cool Kunst & Cultuur			
Bereik	2017	2018	2019	2020
Aantal scholen totaal	6	11	16	19
Aantal scholen SO	-	-	-	-
Aantal scholen VO	-	-	-	-
Aantal leerlingen totaal	1350	1650	1850	2400
Aantal medewerkers onderwijs	80	120	145	175
Aantal medewerkers/zelfstandigen cultuur	12	20	23	26

Programma	Alle leerlingen stralen			
Projectleider	Muziek- en Dansschool Heiloo			
Gemeente	Heiloo			
Budget gemeente	€ 7.000 per jaar			
Matching	€ 7.000 per jaar			
Terugblik 2013-2016	De twee doelen van het CMK-project <i>Samenwerkend leren</i> waren dat de samenwerking tussen culturele instellingen en verenigingen in Heiloo verbeterd werd en dat de activiteiten van de Muziek- en Dansschool en de Bibliotheek in Heiloo beter aansloten bij het cultuurplan van de scholen. Er zijn in 2014 en 2015 twee projecten rondom een discipline georganiseerd die door de scholen goed gewaardeerd werden. Het project heeft in 2016 echter geen doorgang kunnen vinden vanwege financiële en organisatorische redenen. Hierdoor zijn doelstellingen niet bereikt en zijn de resultaten niet structureel ingebed in het curriculum van de scholen.			
Speerpunten 2017-2020	Het CMK-project 2017-2020 <i>Alle leerlingen stralen</i> richt zich op het verankeren van cultuureducatie in het beleidsplan van de scholen. Scholen ontwikkelen o.a. door deel te nemen aan De Cultuurloper een visie op cultuureducatie die aansluit bij het curriculum en de eigen culturele omgeving. De samenwerking tussen de betrokken partijen wordt gestimuleerd door in te zetten op netwerkvorming en een convenant cultuureducatie met schoolbesturen, gemeente, instellingen en scholen.			
Scholen	Benedictusschol en De Duif			
Cultuurpartners	Bibliotheek Heiloo, Artiance			
Bereik	2017	2018	2019	2020
Aantal scholen totaal	2	5	8	10
Aantal scholen SO	-	-	-	-
Aantal scholen VO	-	-	-	-
Aantal leerlingen totaal	400	850	1300	1650
Aantal medewerkers onderwijs	20	45	70	85
Aantal medewerkers/zelfstandigen cultuur	2	4	6	8

Programma	Samen Leren			
Projectleider	Cultuurhuis Wherelant			
Gemeente	Purmerend			
Budget gemeente	€ 44.000 per jaar			
Matching	€ 44.000 per jaar			
Terugblik 2013-2016	De eerste CMK-periode is zinvol besteed en zeer structureel opgebouwd, via een oriëntatiefase met een proefstage in het eerste jaar naar meer verdieping. Er hebben 19 scholen meegedaan, waarvan 14 na een jaar de verdiepende fase zijn ingegaan. Sterk is dat veel scholen schoolbreed hebben gewerkt, startend met een teamvergadering. Ook sterk is dat er veel is geïnvesteerd in overleguren tussen vakdocenten en leraren. Deelnemende partijen geven aan veel van elkaar te hebben geleerd, zowel op het gebied van co-teaching als op het gebied van deskundigheidsbevordering. Een zwak punt blijft de leraar-afhankelijkheid. Kansen worden gezien in de toename van het draagvlak en de verbeterende infrastructuur, bedreiging zit in het ontbreken van een structurele plek in het curriculum voor vakoverstijgend werken en de kwetsbaarheid van evalueren en monitoren.			
Speerpunten 2017-2020	De speerpunten voor CMK 2017-2020 zijn de verdere ontwikkeling, de visie en het beleid op cultuuronderwijs borgen en cultuuronderwijs in het curriculum verankeren. De planvorming is gericht op duurzame resultaten, zichtbaar in het zelfstandig en vakoverstijgend werken door leraren, draagvlak en motivatie bij binnen schoolteams, en de structurele opname van cultuurlessen uit de vorige planperiode in het curriculum van de scholen. Er wordt sterk ingezet op de deskundigheidsbevordering van zowel schoolbesturen als cultuurcoördinatoren en cultuurdocenten. Daarnaast is er de wens en de mogelijkheid voor een gemeentelijk cultuurconvenant en structurele kennisdeling via een website. Speerpunt in de nieuwe planperiode is visie en uitwerking van het vakoverstijgend werken in het curriculum.			
Scholen	Akkerdijk, De Boemerang, De Nieuwe Wereld, Oeboentoe, Wheermolen, Kawama, Klim-op, Plankier, Toermalijn, Carrousel, Ranonkel, Willem Eggertschool			
Cultuurpartners	Cultuurdocenten via Wherelant, Bibliotheek Waterland, Muziekschool Waterland			
Bereik	2017	2018	2019	2020
Aantal scholen totaal	7	8	10	12
Aantal scholen SO	1	1	1	1
Aantal scholen VO	-	-	-	-
Aantal leerlingen totaal	1470	1200	1320	1260
Aantal medewerkers onderwijs	63	56	64	66
Aantal medewerkers/zelfstandigen cultuur	18	20	23	27

Programma	Praktijk in de hoofdrol			
Projectleider	Kunst in School Triade			
Gemeente	Schagen			
Budget gemeente	€ 15.000 per jaar			
Matching	€ 15.000 per jaar			
Terugblik 2013-2016	Het CMK-project in de eerste periode maakte leerkrachten bewust van de vakoverstijgende mogelijkheden van het bemiddelingsaanbod (voorstellingen en tentoonstellingen). De visie van Cultuur in de Spiegel is als basis gebruikt voor het ontwikkelen van het lesmateriaal rondom het bemiddelingsaanbod. Twintig scholen in Schagen namen deel aan het project.			
Speerpunten 2017-2020	In de periode 2017-2020 wordt gewerkt aan een verdere verankering van cultuureducatie in de scholen door de samenhang tussen de drie domeinen: de school, de culturele omgeving, de wereld te versterken. Deelnemende scholen ontwikkelen daartoe een schoolvisie op cultuureducatie waardoor ze in staat zijn een cultuurprogramma samen te stellen waarin kwaliteit en samenhang centraal staan. Leerkrachten volgen deskundigheidsbevordering in minimaal één cultuurdiscipline bij en elke school beschikt over een gecertificeerd ICC-er die samen met de directeur van de school verantwoordelijk is voor het cultuurbeleid. Een belangrijke doelstelling is ook het draagvlak voor cultuuronderwijs te vergroten zodat de teams zich bewust zijn van de mogelijkheden van de culturele omgeving. Ook de cultuuraanbieders worden geschoold (CPO) in het werken in het regulier onderwijs.			
Scholen	<i>Schagen:</i> De Ark, De Rank en De Keerkring. <i>Tuitjenhorn:</i> St. Barbara. <i>Waarland:</i> St. Jan. <i>'t Zand:</i> St. Jozef. <i>Callantsoog:</i> De Frankendaelschool.			
Cultuurpartners	Jeugdtheater Schagen, Muziekvereniging Zijpe, Scagon Theater, Muziektheater La Scala Nobile, Oratoriumkoor Schagen, Koor Cantabile, Koor Accoord, Historische Vereniging Zijpe, Historische vereniging Schagen, Museum Vreeburg, Muziekschool Da Capo, Muziekschool Harenkarspel, Muziekschool Zijpe			
Bereik	2017	2018	2019	2020
Aantal scholen totaal	7	7	7	7
Aantal scholen SO	-	-	-	-
Aantal scholen VO	-	-	-	-
Aantal leerlingen totaal	1220	1220	1220	1220
Aantal medewerkers onderwijs	65	65	65	65
Aantal medewerkers/zelfstandigen cultuur	6	6	6	6

Programma	CultuurKoers			
Projectleider	Artex Kunstenschool			
Gemeente	Texel			
Budget gemeente	€7.464 per jaar			
Matching	€ 7.464 per jaar			
Terugblik 2013-2016	Op Texel is een leerlijn beeldend ontwikkeld, die voortbouwt op een bestaande leerlijn duurzaamheid, met thema's als water, natuur en energie. De leerkrachten volgden vooraf workshops en instructielessen over bijvoorbeeld aquarelleren. De lessen op school werden afwisselend gegeven door de kunstenaar en de leerkracht en het project is digitaal beschikbaar gesteld. Leerkrachten en projectleider hebben de afgelopen jaren een sterke band opgebouwd. De leerkrachten voelen zich echter lang niet altijd bekwaam genoeg en het project sluit nog onvoldoende aan op de behoefte van de scholen.			
Speerpunten 2017-2020	Het project CultuurKoers wil er in de periode 2017-2020 voor zorgen dat cultuureducatie een vast onderdeel is in de beleidsplannen van de Texelse scholen. Ook worden leerkrachten begeleid in het kunnen formuleren van hun vragen aan cultuuraanbieders. Scholen worden daardoor minder afhankelijk van kant en klaar aanbod en ontwikkelen een actieve, behoeftegerichte houding. Tenslotte wil CultuurKoers de beeldende leerlijn, alsmede andere ontwikkelde educatieve producten (door Texelse aanbieders) bestendigen en implementeren in het onderwijs.			
Scholen	Jozefschool, Kompasschool, De Fontein, Lubertischool, Thijsseschool, De Bruinvis, De Vliekotter, Durperhonk en De Vrije School			
Cultuurpartners	Cultuurdocenten via Artex; de Texelse musea			
Bereik	2017	2018	2019	2020
Aantal scholen totaal	9	8	7	6
Aantal scholen SO	1	1	1	1
Aantal scholen VO	-	-	-	-
Aantal leerlingen totaal	900	850	800	750
Aantal medewerkers onderwijs	125	120	110	100
Aantal medewerkers/zelfstandigen cultuur	15	15	15	15

* aantallen dalen licht vanwege bevolkingskrimp

Programma	Leerlijn Erfgoed Velsen			
Projectleider	Eugenie van den Berg			
Gemeente	Velsen			
Budget gemeente	€ 15.000 per jaar			
Matching	€ 8.700 per jaar			
Terugblik 2013-2016	De Leerlijn Erfgoed Velsen was in de vorige periode geen CMK-project. De leerlijn is in 2011 ontwikkeld door de deelnemende scholen en erfgoedinstellingen met provinciale subsidie. Er zijn leskisten ontwikkeld en de scholen brengen een 'actief' bezoek aan de instelling. Schoolbestuur OPO IJmond betaalde tot 1 januari 2016 de projectleider. 12 scholen nemen het project af en betalen voor hun afname. Naast de lessen en bezoeken worden kunstenaars ingeschakeld om de lessen en de thema's te verdiepen.			
Speerpunten 2017-2020	De Leerlijn Erfgoed Velsen wordt geïntegreerd het in lesprogramma. Daartoe is het belangrijk dat het (financieel) ondersteund wordt door schoolleiding, bestuur en gemeente. Belangrijke onderlegger is ook dat er een brede kennisdeling en kennisontwikkeling plaatsvindt tussen en door alle partners bij de culturele (erfgoed)instellingen en de scholen. In 2020 moet er een breed draagvlak zijn voor de leerlijn. De organisatie van het project wordt breed gedragen door alle partners en het eigenaarschap ligt merendeels bij de scholen.			
Scholen	Bosbeekschool, Brederode Daltonschool, Jan Campertschool, Franciscusschool, De Hoeksteen, 't Kraaiennest, Pleiadenschool, De Pionier, De Vliegende Hollander, De Vuurtoren Oost en De Vuurtoren West			
Cultuurpartners	Molen de Zandhaas, Boerderij Zorgvrij, Pieter Vermeulen Museum, Zee- en Havenmuseum, Ruine van Brederode, Beeckestijn, Bunkermuseum			
Bereik	2017	2018	2019	2020
Aantal scholen totaal	12	13	14	14
Aantal scholen SO	1	2	2	2
Aantal scholen VO	-	-	-	-
Aantal leerlingen totaal	2600	2700	2750	2800
Aantal medewerkers onderwijs	120	125	125	130
Aantal medewerkers/zelfstandigen cultuur	38	38	38	38

Programma	CMK Velsen			
Projectleider	KCV Kunsten Centrum Velsen			
Gemeente	Velsen			
Budget gemeente	€ 35.000 per jaar			
Matching	€ 25.000 per jaar			
Terugblik 2013-2016	Van 2014 t/m 2016 deden 9 scholen mee met CMK, waarvan een aantal grote scholen met meerdere locaties. Er zijn 16 modules van 75 uur uitgevoerd in 100 groepen. Er zijn 2405 leerlingen en 119 leerkrachten bereikt. De inzet was gericht op vraagontwikkeling en deskundigheidsbevordering bij leerkrachten. Dit gebeurde door aan te sluiten bij thema's en de leerkracht te laten leren van de vakdocent. Zowel leerkracht als vakdocent zijn bijgeschoold. Dit heeft echter nog niet overal geleid tot de gewenste verankering van cultuureducatie.			
Speerpunten 2017-2020	In 2017-2020 wordt de samenwerking met culturele instellingen versterkt, waarbij de vraag uit de school leidend is. Belangrijk doel is de verankering van cultuureducatie in het schoolbeleid. Kunst en cultuur wordt een wezenlijk onderdeel van de dagelijkse leergang met aandacht voor vakoverstijgend onderwijs, onderzoek, oplossingsgericht denken en onverwachte interesses. Er komt een onderzoeken naar de bijdrage van cultuureducatie aan techniekonderwijs. Een ander onderdeel van het project is nascholing voor leerkrachten en vakdocenten.			
Scholen	De Plantaan, De Rozenbeek, Het Kompas, Het Anker, Parnassia, De Klipper, Bosbeekschool, Westbroekschool, Pleiadenschool, Franciscus en Origen			
Cultuurpartners	Cultuurdocenten via het Kunstencentrum, Stadsschouwburg Velsen, Witte theater			
Bereik	2017	2018	2019	2020
Aantal scholen totaal	13	16	20	24
Aantal scholen SO	1	1	1	1
Aantal scholen VO				
Aantal leerlingen totaal	2405	3000	3800	4600
Aantal medewerkers onderwijs	119	143	175	207
Aantal medewerkers/zelfstandigen cultuur	16	16	18	18

Programma	Cultuur in de Basis			
Projectleider	Muziekschool Waterland			
Gemeente	Waterland, Wormerland en Beemster			
Budget gemeenten	€ 22.985 per jaar			
Matching	€ 22.985 per jaar			
Terugblik 2013-2016	In alle deelnemende gemeenten is het project "Zingen in de klas" uitgevoerd. Het gevolg daarvan is dat het muziekonderwijs in de scholen leeft. Scholen zijn meer zelfstandig geworden op het gebied van muziekeducatie; daarbij is de discipline muziek uitgebreid naar het vakgebied "Taal". Terwijl scholen vooral aanbodgerichte vaklessen wilden, wilde de muziekschool juist graag de vraag van scholen verdiepen en de school vaardiger maken in het zelf uitvoeren van de lessen. Dit is ten dele gelukt. De vakdiscipline muziek is in de scholen gaan leven maar het is niet gelukt het in te bedden in het onderwijs.			
Speerpunten 2017-2020	In de nieuwe CMK periode staan vooral bewustwording en visieontwikkeling centraal. Daarnaast wil de muziekschool andere kunst disciplines dan muziek gaan aanbieden. De bedoeling is dat visie en beleid een verankering krijgen in het curriculum van de scholen. Het bereiken van deze doelen wordt met name gedaan door in te zetten op het versterken van de structuur, de deskundigheid en de inbedding in het onderwijs. Hierbij gaan scholen de waarde(n) van cultuureducatie expliciet benoemen, hun visie wordt vertaald naar samenwerking, scholing en financiële middelen, en in het vaste curriculum is een doorlopende leerlijn cultuureducatie opgenomen én is zichtbaar hoe dit als middel én als doel wordt vormgegeven. Er wordt intensief ingezet op deskundigheidsbevordering van leraren en aanbieders. De integratie met nieuwe onderwijsconcepten (bv. 21 ^e -eeuwse vaardigheden) wordt gezocht. De Cultuurloper wordt daarbij ingezet als hulpmiddel.			
Scholen	<i>Waterland:</i> De Fuut, Binnendijk, Gouwzee, De Havenrakers, Van Randwijkschool. <i>Wormerland:</i> De Eendragt, Weremere, WormerWieken. <i>Beemster:</i> De Blauwe Morgenster, De Bloeiende Perelaar.			
Cultuurpartners	Cultuurdocenten via de Muziekschool			
Bereik	2017	2018	2019	2020
Aantal scholen totaal	10	10	10	10
Aantal scholen SO	-	-	-	-
Aantal scholen VO	-	-	-	-
Aantal leerlingen totaal	2658	2658	2658	2658
Aantal medewerkers onderwijs	167	167	167	167
Aantal medewerkers/zelfstandigen cultuur	8	8	8	8

Programma	Cultuleren 2017-2020			
Projectleider	De Blauwe Schuit			
Gemeenten	Drechterland, Enkhuizen, Hoorn, Koggenland, Medemblik, Opmeer en Stede Broec			
Budget gemeenten	€ 90.822 per jaar			
Matching	€ 90.822 per jaar			
Terugblik 2013-2016	<p>In de eerste periode is Cultuurmenu 2.0 opgezet waarbij scholen meer mogelijkheden kregen om eigen keuzes te maken. De deskundigheid van leerkrachten is vergroot. In elke gemeente heeft in elk geval één school naar eigen idee een pilot ontwikkeld. Oude netwerken zijn als uitgangspunt genomen om ontwikkeling en voortgang te bewerkstelligen. Daarnaast zijn nieuwe netwerken gerealiseerd. Met de Kanskaart zijn de wensen, mogelijkheden en ambities van de cultuuraanbieders in kaart gebracht. Dit geeft duidelijkheid in het aanbod voor de scholen en heeft geresulteerd in een groeiende samenwerking tussen scholen en cultuuraanbieders. Door het uitbreiden van de digitale infrastructuur is de Cultuurmarktplaats een podium geworden voor de cultuuraanbieders.</p>			
Speerpunten 2017-2020	<p>In 2017-2020 wordt verder gewerkt aan het implementeren van cultuureducatie in het schoolprogramma in plaats van het afnemen van aanbod. 60 % van de scholen in West-Friesland formuleert daartoe cultuureducatiebeleid. Deze scholen hebben een gekwalificeerd ICC en voeren zelf de regie over de invulling van cultuureducatie. Leerkrachten en aanbieders nemen deel aan deskundigheidsbevordering en werken intensief met elkaar samen. In 2020 zijn de Cultuurcommissies in de gemeenten zelfstandig geworden in het organiseren van cultuuractiviteiten i.s.m. cultuuraanbieders in hun gemeente.</p>			
Scholen	<p><i>Hoogkarspel:</i> Het Kerspel en Mr. Spigt. <i>Venhuizen:</i> Jozefschool <i>Wijdenes:</i> R. van Wienesse. <i>Westwoud:</i> De Regenboog. <i>Oosterblokker:</i> Pancratiusschool. <i>Enkhuizen:</i> Het Driespan, De Hoeksteen, De Wegwijzer en Het Mozaïek. <i>Hoorn:</i> Het Fluitschip, De Tandem, Roald Dahl, Mariaschool, Bockxmeerschool, De Zonnewijzer, De Rank, De Bussel, De Tweemaster, Socrates, Jules Verneschool, Dynamis, Het Spectrum, 't Ooiervaarsnest, Het Kompas, De Ceder en De Pontonnier. <i>Ursem:</i> Bavo school en De Langereisschool. <i>De Goorn:</i> Jozefschool. <i>Obdam:</i> De Caegh; <i>Hensbroek:</i> De Ark. <i>Avenhorn:</i> De Overhaal. <i>Medemblik:</i> Koggeschip, De Meridiaan, Jozefschool en Maria Bernadette. <i>Andijk:</i> Dr. Kuypersschool, De Bangert en De Piramide. <i>Twisk:</i> Klaverwoud. <i>Midwoud:</i> De Koet, <i>Opperdoes:</i> De Wegwijzer. <i>Abbekerk:</i> De Plaats. <i>Nibbixwoud:</i> Nicolaasschool. <i>Opmeer:</i> Ruimteschip. <i>Hoogwoud:</i> De Adelaar. <i>Spanbroek:</i> Bonifatiusschool. <i>Grootebroek:</i> 't Vierspan en De Klimop. <i>Bovenkarspel:</i> Gideonschool. <i>Lutjebroek:</i> De Baskuul.</p>			
Cultuurpartners	Cultuurdocenten via De Blauwe Schuit, Westfriese Bibliotheek, leden netwerk Cultuleren.			
Bereik	2017	2018	2019	2020
Aantal scholen totaal	10	+13	+15	+14
Aantal scholen SO	-	-	-	-
Aantal scholen VO	-	-	-	-
Aantal leerlingen totaal	2.400	2.600	3.000	2.800
Aantal medewerkers onderwijs	100	108	125	116
Aantal medewerkers/zelfstandigen cultuur	20	10	10	10

Bijlage 2

Begroting

baten en lasten 2017 t/m 2020

BATEN	2017	2018	2019	2020
Aangevraagde subsidie FCP	719.415	719.415	719.415	719.415
Matching provincie	250.000	250.000	250.000	250.000
Matching gemeenten	504.119	504.119	501.619	501.119
Scholen Amstelland	11.525	15.750	15.750	15.750
Scholen Beverwijk	5.350	6.350	6.350	7.350
Scholen Castricum	1.500	2.000	2.500	3.000
Scholen Den Helder	14.000	14.000	14.000	14.000
Scholen Edam-Volendam	0	0	0	0
Scholen Gooi en Vecht	0	0	0	0
Scholen Heemskerk	0	0	0	0
Scholen Heerhugowaard	5.000	8.500	8.000	10.500
Scholen Heiloo	0	0	0	0
Scholen Schagen	5.000	5.000	5.000	5.000
Scholen Texel	3.955	3.516	3.077	2.638
Scholen Velsen (erfgoed)	0	0	0	0
Scholen Velsen (kunst)	13.500	20.000	22.000	24.000
Scholen Waterland, Wormerland, Beemster	0	0	0	0
Scholen West-Friesland	0	0	0	0
Scholen en cultuurpartners provinciaal	51.404	51.404	51.404	51.404
Totale baten	1.584.786		1.599.115	

LASTEN	2017	2018	2019	2020
Coördinerende werkzaamheden provinciaal	110.934	112.004	111.938	112.170
Activiteitenlasten lokaal				
Implementatie van het curriculum	258.697	262.514	262.279	263.044
Verdieping van het curriculum	51.739	52.503	52.456	52.609
Ontwikkeling van het curriculum	103.479	105.005	104.912	105.218
Deskundigheid leerkrachten	258.697	262.514	262.279	263.044
Deskundigheid vakdocenten en ed.med.	206.957	210.011	109.823	210.435
Relatie culturele/sociale omgeving	103.479	105.005	104.912	105.218
Activiteitenkosten provinciaal				
Implementatie van het curriculum	13.000	13.000	13.000	13.000
Verdieping van het curriculum	82.000	82.000	82.000	82.000
Ontwikkeling van het curriculum	40.000	40.000	40.000	40.000
Deskundigheid leerkrachten	66.000	66.000	66.000	66.000
Deskundigheid aanbieders	67.000	67.000	67.000	67.000
Relatie culturele/sociale omgeving	16.000	16.000	16.000	16.000
Kennisdeling provinciaal				
Professionele Leergemeenschappen	42.548	41.496	41.561	41.348
Netwerk cultuurcoördinatoren	18.000	18.000	18.000	18.000
Netwerk aanbieders	16.000	16.000	16.000	16.000
Hogescholen	10.000	10.000	10.000	10.000
Publicaties	26.000	26.000	26.000	26.000
Monitoring en evaluatie provinciaal				
Monitor interviews	16.000	16.000	16.000	16.000
Monitor rondetafel	6.500	6.500	6.500	6.500
Monitor infrastructuur	10.000	10.000	10.000	10.000
Overige kosten lokaal				
Projecten voor- en naschools	20.696	21.000	20.982	21.044
Projecten voortgezet onderwijs	31.042	31.502	31.473	31.564
Overige kosten provinciaal				
Accountant	5.000	5.000	5.000	5.000
Financieel advies	5.000	5.000	5.000	5.000
Totaal	1.584.786	1.600.054		

